

Bestuursforum

Maandblad voor CDA-politici in gemeente, provincie en waterschap

Bestuursakkoord Water

Interview met Joop Atsma

Decentralisatie

4

DOSSIER BESTUURSAKKOORD WATER

De gevolgen en de discussiepunten van het Bestuursakkoord

18

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Parnassusplein 5

ACTUEEL

Staatssecretaris Atsma over de bezuinigingen, het Bestuursakkoord Water en de positie van de waterschappen

10

OPINIE EN DEBAT

De voorwaarden voor decentralisatie

INHOUDSOPGAVE JUNI/JULI 2011

ACTUEEL

- 4 Joop Atsma: 'Voortbestaan waterschappen is nu geborgd'
- 6 Handvatten voor grondhouding CDA-politici

DOSSIER BESTUURSAKKOORD WATER

- 10 Dijkgraaf Joseph Vos: 'Gevolgen Bestuursakkoord Water goed in beeld krijgen'
- 12 Waterveiligheid kan burger meer gaan kosten
- 14 Samenwerken betekent voordeel voor alle partijen

- 15 Directe of indirecte verkiezingen: een taxatiekwesie

OPINIE EN DEBAT

- 18 'Komende decentralisatiegolf moet anders verlopen'
- 20 Kritisch kijken naar decentralisatie

VERENIGING EN SERVICE

- 26 Herkenbaar en onderscheidend CDA: hoe is dat ook alweer?
- 28 CDA'ers in de colleges van GS

COLOFON

Bestuursforum wordt uitgegeven door de CDA-bestuurdersvereniging, de organisatie voor CDA-politici in gemeente, provincie en waterschap. Vragen aan de Bestuurdersvereniging? bsv@cda.nl www.cda-bestuurdersvereniging.nl

Redactie

Jos Wienen (voorzitter), Carmen Boersma (eindredactie), Eddy Bilder, Adri Bom-Lemstra, Hugo Doornhof, Dirk Guddé, Brigitte van Haafden, Gerben Karssenbergh, Myra Koomen, Ed Koster, Agnes Mulder, Sietske Poepjes, Toine Poppelaars, Geeske Telgen-Swarts.

Vaste medewerkers

Pauline Beermink, Nettie Engels-van Nijen, Rien Fraanje, Gerrit Hagelstein, Alfred

van Hall, Alida Kastelein-Renkema, Ad Koppejan, Pieter Kuypers, Cor Lamers, Erik van Lith, Lambert van Nistelrooij, Emile Pertont, Henk Tiesinga en Dirk Hol (fotografie).

Redactieadres

Postbus 30453, 2500 GL Den Haag
Tel. (070) 342 48 94
Fax (070) 364 34 17
E-mail: redactie@bestuursforum.nl

Adreswijziging

Adreswijzigingen kunnen worden doorgegeven aan: Joke Stoker stoker.bsv@cda.nl

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 30,- per jaar (10 nummers). Nieuwe abonne-

menten kunnen elke maand ingaan. Opzeggen kan alleen per 1 januari. Leden van de CDA-bestuurdersvereniging en service-abonnees van het CDA ontvangen Bestuursforum automatisch.

Losse nummers

Losse nummers kosten € 4,-. Prijs is inclusief verzendkosten.

Advertenties

Carmen Boersma, Postbus 30453, 2500 GL Den Haag
Tel. 070-3424894
E-mail: boersma.bsv@cda.nl

Basis vormgeving

Peter G.J.T. Mulder

Nummer 6/7 juni/juli 2011

Opmaak

Interface Communicatie B.V.
Postbus 734, 6710 BS Ede
Tel: (0318) 64 34 06
www.ifcommunicatie.nl

Druk

Koninklijke BDU Grafisch Bedrijf bv
Postbus 67, 3770 AB Barneveld.
Tel. (0342) 49 49 11

ISSN 0167-0689

Artikelen mogen worden vermenigvuldigd na toestemming van de CDA-bestuurdersvereniging.

VERENIGING EN SERVICE

Ledenvergadering van de BSV over herkenbaar en onderscheidend CDA zijn

RUBRIEKEN

- 8 Waterstand
Bestuursakkoord water: een flinke stap voorwaarts
- 9 Van het Binnenhof
Hernieuwde discussie over gezins- en familiebeleid
- 16 Stemverklaring
Power to 'de regio'
- 17 De Stelling
Het Bestuursakkoord laat zien dat het kabinet gemeenten serieus neemt.
- 21 Ter griffie
Walking media
- 22 Boekrecensie
Populisme in de polder
- 23 Europa lokaal
Cittaslow
- 24 Uitgelicht
Duurzaamheid
- 25 Geïnspireerd door...
- 29 Teruggevonden/Personalia
- 31 Ten slotte
Schietpartij

BIJ DE COVERFOTO

Het Bestuursakkoord Water verstevigt de positie van de waterschappen, maar schept ook verplichtingen waarvan de gevolgen nog niet helemaal duidelijk zijn. Foto: Peter Mulder

COMMENTAAR

Toine Poppelaars,
Dijkgraaf Scheldestromen
ajgpoppelaars@zeelandnet.nl

Verantwoordelijkheid

Zijn de waterschappen gek geworden? Die vraag ligt voor omdat waterschappen het kabinet eind 2009 een aanbod hebben gedaan mee te werken het begrotingstekort terug te dringen. Waterschappen hebben daarbij aangegeven bereid te zijn mee te betalen aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (waarop een fiks tekort zit).

In dat HWBP worden de voorgenomen noodzakelijke dijkversterkingen voor de komende jaren geprogrammeerd. Waterschappen hebben hierbij bedacht dat versterking van dijken een kerntaak is en er om die reden een financiële bijdrage van hen tegenover kan staan.

In het Bestuursakkoord *Water met vuur*, dat inmiddels is ondertekend door onder meer rijk en waterschappen, wordt die financiële bijdrage vanuit de waterschappen vastgelegd. Het gaat om een totaalbedrag van 1,2 miljard euro tot 2020. Maar tussen de waterschappen moet nog duidelijkheid komen over de omvang van de bijdrage waarvoor alle waterschappen aan de lat staan. Want stevige dijken langs zee en rivieren zijn in het belang van alle Nederlanders. En dus ook voor ingelanden van waterschappen die niet direct dijken beheren. Het gaat hier om een solidariteitsheffing.

Afgekocht

In datzelfde Bestuursakkoord wordt ook de positie van waterschappen versterkt. Waterschappen worden volgens de nieuwe afspraken geraadpleegd bij de invoering van Europese regels en nieuw landelijk beleid. De waterschappen zijn nu ook partij bij de Code interbestuurlijke verhoudingen. Voor de waterschappen gelden nu dezelfde interbestuurlijke spelregels als voor gemeenten en provincies. Uit het bovenstaande kan worden afgeleid dat de waterschappen hun thans veilige positie hebben afgekocht. Immers, hun bestaansrecht staat voorlopig niet meer ter discussie, het takenpakket wordt uitgebreid en men wordt als gelijkwaardige bestuurlijke partner erkend, net als de andere overheden.

Voorbeeld

Wellicht dat gemeenten en provincies aan deze proactieve opstelling van de gezamenlijke waterschappen een voorbeeld kunnen nemen. Gezamenlijk gas geven en niet remmen. Meedenken met het rijk, gezamenlijk problemen oplossen, is immers veel constructiever dan blijven steken in een discussie over een iets hoger of lager accres uit de rijksfondsen naar de gemeenten en provincies. Het heeft de waterschappen geen windeieren gelegd. Maar bij hen ligt nu ook de verantwoordelijkheid om de extra lasten niet één op één door te rekenen aan de burger. Waterschappen moeten alles uit de kast halen om de tariefstijging in de hand te houden. Adeldom verplicht. •

Staatssecretaris Joop Atsma: 'Voortbestaan waterschappen is nu geborgd'

In het kabinet Rutte-Verhagen is Joop Atsma verantwoordelijk voor het waterbeleid. Tijdens de Waternetwerkdag van de Bestuurdersvereniging op 24 juni zal hij het Bestuursakkoord Water toelichten. Hij draagt de waterschappen een warm hart toe. 'Niet voor niets krijgen ze in het Bestuursakkoord meer taken toebedeeld. Dat versterkt hun positie.' Indirecte verkiezingen van het waterschapsbestuur dragen volgens hem verder bij aan het versterken van die positie. 'Anders krijg je elke keer bij een lage opkomst die bestaansdiscussie weer terug. Dat moeten we niet willen, daar zijn de waterschappen te belangrijk voor.'

door Carmen Boersma

'Als de partij in meerderheid een besluit neemt, dan moet je dat respecteren. Maar ik was zelf niet enthousiast over het voorstel de onafhankelijke positie van de waterschappen op te heffen en ze als uitvoeringsorganisatie onder te brengen bij de provincie. Het belang van de waterschappen is groot en ik vond het opheffen van hun zelfstandigheid een miskennis van hun positie. Ook had ik vraagtekens bij de beoogde besparing die dit zou moeten opleveren. In het regeerakkoord is afgesproken dat de waterschappen blijven en daar ben ik blij mee. Ik werk er hard aan om hun positie te versterken zodat hun voortbestaan ook op de lange termijn is geborgd.'

Aan het woord is Joop Atsma, staatssecretaris op het ministerie van Infrastructuur en Milieu en in die hoedanigheid belast met het waterbeleid. Het belang van een goede waterkwaliteit en droge voeten kent hij maar al te goed. Hij is opgegroeid in een Friese polder en zijn ouders hadden een melkveebedrijf. Bovendien was zijn vader waterschapsbestuurder en water was een veel besproken onderwerp thuis.

'De politisering heeft de waterschappen niets gebracht, behalve een discussie over hun bestaansrecht'

Typisch CDA

Atsma vindt waterbeheer een echt CDA-onderwerp. 'Een aantal van onze uitgangspunten komt hier duidelijk terug, zoals gespreide verantwoordelijkheid. Water is immers een gezamenlijke verantwoordelijkheid, een opgave voor alle overheden. Maar ook rentmeesterschap, ervoor zorgen dat de aarde leefbaar blijft voor toekomstige generaties, is belangrijk bij het waterbeheer. Juist bij waterveiligheid en het garanderen van voldoende waterkwaliteit gaat het om de lange termijn. Je kunt ook denken dat we in deze tijd van bezuinigingen de investeringen hiervoor maar uitstellen, maar dat is kortetermijndenken en niet des CDA. Dan schuiven we de problemen door naar de volgende generaties. Ook ons uitgangspunt solidariteit vind je

Joop Atsma: 'In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt voor meer samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. Dat gaat miljoenen opleveren.'

terug bij water. Wij hebben veel kennis over waterbeheer in huis. Die kunnen we inzetten bij ontwikkelingssamenwerking.'

Niet vanzelfsprekend

Alhoewel Atsma zelf veel belang hecht aan goed waterbeheer en de belangstelling voor water de laatste jaren wel is toegenomen, meent hij dat het onderwerp nog altijd hoger op de politieke agenda kan. 'In Nederland vinden we het heel vanzelfsprekend dat we droge voeten hebben terwijl we in een kwetsbare delta wonen. Maar de bedreigingen door de mondiale klimaatverandering zijn groot en daar zijn we nog veel te weinig van doordrongen. Willen we de best beveiligde delta ter wereld blijven, dan zal er veel geïnvesteerd moeten worden in onze waterveiligheid en dat kunnen we niet op de lange termijn schuiven. Dat moeten we ons goed beseffen.'

Prioriteiten

De vraag of het huidige kabinet een ander waterbeleid voert dan het vorige, beantwoordt Atsma met ja en nee. 'Nee, omdat waterveiligheid en waterkwaliteit nog steeds de speerpunten zijn. Ja, omdat er minder middelen beschikbaar zijn en we dus prioriteiten moeten stellen.' Zijn prioriteit ligt op het terrein van de waterveiligheid. 'Door de klimaatverandering gaat de zeespiegel stijgen en als je zoals wij in een delta leeft, raakt je dat hard. Waterveiligheid heeft voor mij dan ook absoluut de prioriteit. Tot 2020 moeten we 9 miljard

investeren om ervoor te zorgen dat de kust en de rivieren de toekomstige wateropgave aankunnen. Dat is veel hoger dan het vorige kabinet had voorzien en het zal een enorme inspanning worden om dit voor elkaar te krijgen. Dat betekent dat andere plannen helaas voorlopig moeten blijven liggen.'

Als voorbeeld noemt hij de Afsluitdijk. Die voldoet niet aan de huidige veiligheidsnormen en moet worden verhoogd. 'Het was de bedoeling dat naast de verhoging ook geïnvesteerd zou worden in andere functies,' licht Atsma toe. 'Denk aan natuur, recreatie, maar ook aan diverse technische innovaties op het gebied van energievoorziening. De Afsluitdijk zou een icoon worden voor bouwend Nederland. Maar dat gaat met het beschikbare budget helaas niet lukken. Ik vind dat zelf ontzettend jammer, het is voor mij ook een flinke tegenvaller, maar je moet reëel zijn. De benodigde verhoging komt er, maar er is geen geld vanuit het rijk voor brede, integrale projecten.'

Bestuursakkoord

Het Bestuursakkoord Water moet een bijdrage leveren aan de miljardeninvestering die nodig is voor de waterveiligheid. Atsma: 'In het Bestuursakkoord zijn afspraken gemaakt voor meer samenwerking tussen gemeenten en waterschappen. Dat gaat miljoenen opleveren. Een gedeelte daarvan wordt ingezet voor de waterveiligheid. Er is zelfs geopperd dat er nog verdergaand kan worden samengewerkt en dat de besparingen eigenlijk nog groter kunnen zijn. Dat zou mooi zijn, want door de besparingen kunnen de waterschapslasten voor de burger omlaag of in ieder geval hoeven ze niet verder te stijgen. In deze krappe tijden letten wij daar sterk op. De lasten voor de burger mogen niet omhoog en wij hebben zorg over de huidige tariefontwikkeling van de waterschappen. Met de afspraken in het Bestuursakkoord kan dat meer in de hand worden gehouden.' Het Bestuursakkoord laat volgens Atsma tevens zien dat hij er hard aan werkt om het voortbestaan van de waterschappen ook op de lange termijn te borgen. 'De taken op het gebied van het waterbeheer zijn scherper afgebakend. Het is nu duidelijker

Atsma voor de 'zandmotor' bij de kust van Zuid-Holland, een innovatief hoogstandje voor het versterken van de kust.

welke overheid waar verantwoordelijk voor is en de waterschappen hebben meer taken toebedeeld gekregen. Dat verstevigt hun positie.'

Verkiezingen

Om die positie verder te verstevigen, is verandering van de waterschapsverkiezingen noodzakelijk meent Atsma. 'Ik was niet gelukkig met het politiseren van de waterschappen en het nieuwe stelsel van waterschapsverkiezingen. Waterschappen moeten zorgen voor droge voeten en een goede waterkwaliteit en dat is niet politiek. De politisering heeft de waterschappen dan ook niets gebracht, behalve dan een discussie over hun bestaansrecht omdat de opkomst bij de waterschapsverkiezingen in 2008 erg laag was. Ik ben ervan overtuigd dat als je vasthoudt aan directe verkiezingen, elke keer bij een lage opkomst die discussie over het bestaansrecht weer terugkomt. Dat moeten we niet willen, daar zijn de waterschappen veel te belangrijk voor. Ik ben daarom blij dat de directe verkiezingen van tafel zijn.'

'Ik was niet enthousiast over het voorstel de zelfstandige positie van waterschappen op te heffen'

Hij is zich ervan bewust dat de waterschapsbestuurders daar anders over denken. 'Ze moeten zich wel goed realiseren dat in het regeerakkoord hierover afspraken zijn gemaakt en dat een discussie over directe of indirecte verkiezingen echt een gepasseerd station is. Ik hoop dat ze nu willen meedenken hoe we de indirecte verkiezingen goed vorm kunnen geven. Want hier zijn nog diverse discussiepunten. Gaan we bijvoorbeeld door met het lijstenstelsel? Ik denk zelf dat het belangrijkste is dat er mensen in de waterschapsbesturen komen die kennis hebben over water en betrokken zijn bij het waterbeheer. Dat vind ik belangrijker dan iemands politieke kleur.'

Export

Het garanderen van de waterveiligheid ziet Atsma als de belangrijkste opgave in de komende jaren, maar er zijn er meer. 'De zoetwatervoorziening is eveneens een punt van aandacht. We hebben nu nog voldoende goed drinkwater, maar dat moet ook op de langere termijn zo blijven. Dat gaat niet vanzelf en daar moet hard aan gewerkt worden.' Daarnaast ziet Atsma kansen voor de Nederlandse waterkennis. 'Wij behoren op dit punt absoluut tot de top en dat moeten we veel meer benutten. Het buitenland kijkt met heel veel belangstelling naar onze innovaties. Een recent voorbeeld is het schiereiland dat voor de kust van Zuid-Holland in zee wordt opgespoten en dat zich langzaam naar de kust zal verplaatsen. Hierdoor ontstaat als het ware vanzelf een kustversterking. Vanuit het buitenland is hier veel interesse voor. Dat betekent dat we aan water ook kunnen verdienen. Water biedt goede exportmogelijkheden en dit over het voetlicht brengen is ook één van de opgaven die ik mezelf heb gesteld.' •

Reageren? redactie@bestuursforum.nl

Brochure 'Betrouwbaar CDA-politicus': Handvatten voor grondhouding CDA-politici

Het CDA publiceert binnenkort een brochure over integriteit en wat dat vraagt van CDA-politici en bestuurders. Het gaat niet om regels en voorschriften zoals die doorgaans in gedragscodes worden omschreven, maar om de grondhouding die het CDA verwacht als CDA'ers een politieke of bestuurlijke functie vervullen. Aan de hand van de vier kernwaarden zijn algemene uitgangspunten geformuleerd die voor CDA'ers de basis vormen bij beleidskeuzes. Daarnaast wordt een aantal deugden opgesomd die een betrouwbaar en goed CDA-politicus kenmerken.

door Carmen Boersma

CDA-politici vervullen hun taak doorgaans gewetensvol en streven ernaar integer en betrouwbaar te besturen. Maar de praktijk is weerbarstig en tegenwoordig ook zeer transparant. Ondanks de goede bedoelingen, is een incident vandaag de dag gauw geboren. Feiten die in eerste instantie onbeduidend leken, worden ineens sterk uitvergroot en breed uitgemeten in de pers. Niet zelden wordt daar de integriteitsvraag aan gekoppeld. Voeg daar het groeiende wantrouwen tegen de politiek aan toe, en het is duidelijk dat politici een mooie, maar kwetsbare functie hebben. Integer handelen bij beleidskeuzes en gedrag moet steeds vaker expliciet kunnen worden verwoord en toegelicht. Om CDA-politici daarvoor een handreiking te bieden, heeft het CDA de commissie-Integriteit ingesteld. Die heeft zich gebogen over de vraag wat het CDA verstaat onder een betrouwbaar en integer politicus. Het resultaat is een brochure met richtlijnen hoe het begrip 'betrouwbaar CDA-politicus' kan worden ingevuld. De brochure wordt binnenkort gepubliceerd.

Geen gedragscode

Hanja Maij-Weggen, voorzitter van de commissie-Integriteit en oud-commissaris van de Koningin in Noord-Brabant, benadrukt dat de brochure geen gedragscode is, maar richtlijnen geeft voor de grondhouding van CDA-politici. 'Gedragscodes zijn voorschriften van wat wel en niet mag. Het gaat dan om vragen als: Hoe gaan we om met nevenfuncties? Welke giften mogen geaccepteerd? Wanneer is er sprake van belangenverstremming? Elke provincie of gemeente werkt met de IPO- of VNG-gedragscode. We zijn er vanuit gegaan dat onze politici die codes kennen en naleven. Als CDA wilden we daar niet nog een code naast leggen. En hoe belangrijk een code ook is, het zegt niet alles over wat we als partij nu onder een integer en betrouwbaar politicus verstaan. Dat heeft te maken met je grondhouding, codes zijn daarop aanvullend. De grondhouding, de innerlijke basishouding, die wij van CDA-politici verwachten, staat centraal in de brochure. Het gaat om de essentiële kenmerken van een CDA-politicus.'

'In de brochure staan de essentiële kenmerken van een CDA-politicus opgesomd'

Uitgangspunten

De richtlijnen vallen in twee delen uiteen. In het eerste deel wordt de verwachte houding van CDA-politici gegeven bij hun beleidskeuzes, in het tweede deel hun gedragskenmerken. De houding van CDA'ers bij beleidskeuzes is ingekaderd aan de hand van de vier kernwaarden van het CDA. Zo brengt het begrip publieke gerechtigheid onder meer de verwachting met zich mee dat CDA-politici zich inzetten voor een betrouwbare overheid, ervoor zorgen dat mensen niet verdwalen in een woud van bureaucratie en dat ze oog hebben voor het morele draagvlak in de samenleving. Het begrip solidariteit brengt met zich mee dat CDA-politici zich inzetten voor zwakkeren in de samenleving en denken en doen vanuit een breed verantwoordelijkheidsbesef en niet verkokerd alleen naar hun eigen beleidsterrein kijken. Ook voor de andere CDA-kernwaarden zijn de verwachtingen op deze manier nader ingevuld.

Foto: Erik van der Burgt

Hanja Maij-Weggen: 'De richtlijnen zijn geen dwingende voorschriften, maar adviezen en aanwijzingen waaraan CDA-politici hun houding en handelen kunnen toetsen en waarop ze zich willen laten toetsen.'

Naast deze politieke waarden, worden in de brochure ook de gedragswaarden of deugden opgesomd die een CDA-politicus kenmerken. Zo is hij of zij betrokken, onkreukbaar, moedig, communicatief, transparant, bezonnen en respectvol. Bij elke deugd is aangegeven welke verwachtingen dit in de praktijk schept.

Herkenbaar

Maij-Weggen verwacht niet dat de richtlijnen veel verrassingen zullen opleveren: 'Ik denk dat veel CDA'ers zich hierin zullen herkennen. De richtlijnen zijn overigens geen blauwdruk voor een integer CDA-politicus. Die is er ook niet omdat de actuele situatie, de normen en waarden, steeds veranderen. Er is een duidelijke evolutie in wat door de publieke opinie wel en niet aanvaardbaar wordt gevonden. Daarop anticiperen hoort bij het politieke en bestuurlijke werk, maar dat kan wel verwarrend zijn. De richtlijnen zijn daarom bedoeld als steun in de rug, om in deze moeilijke tijd waarin politieke spelregels snel veranderen een handvat te bieden, een basis te hebben voor je handelen. Je moet je ook goed realiseren dat niemand volmaakt is en kant-en-klare oplossingen nu eenmaal niet bestaan.' 'De richtlijnen zijn nadrukkelijk geen dwingende voorschriften,' vervolgt ze, 'maar adviezen en aanwijzingen waaraan CDA-politici hun houding en handelen kunnen toetsen en waarop ze zich willen laten toetsen. In de brochure is een aantal politieke dilemma's opgenomen, met verschillende oplossingsrichtingen. Ze zijn bedoeld om de mensen aan het denken te zetten. Het is goed om met elkaar over de dilemma's te praten en te kijken welke normen en waarden de basis vormen voor je denkrichting. Die kunnen dan weer als uitgangspunt dienen als zich een nieuw dilemma voordoet.'

Discussie

De brochure is bestemd voor alle CDA-politici of ze nu lokaal, provinciaal, nationaal of Europees werken. 'Wij hopen dat onze politici de brochure zullen lezen en met elkaar bespreken,' zegt Maij-Weggen. 'Je kunt eventueel een casus uit het verleden erbij nemen en de aanpak van toen toetsen aan de richtlijnen. In de praktijk is het echter vaak helaas zo dat integriteit pas op de agenda komt als er een incident is. De sfeer is dan meestal al gespannen en praten over integriteit is beladen. Door er vaker over te spreken in fracties en besturen, ook als er geen directe aanleiding is, houdt men elkaar scherp en worden de richtlijnen vanzelf onderdeel van je handelen. Dan weet je, maar

Dilemma

In de brochure *Betrouwbaar CDA-politicus* is een aantal politieke dilemma's opgenomen die ook in de praktijk voorkomen. Het gaat bijvoorbeeld om de volgende casus: Onverwacht wordt bij een fractievoorzitter een kerstpakket bezorgd van een bedrijf waarvoor de fractie met succes in de bres is gesprongen. De fractievoorzitter stuurt het pakket met een vriendelijk briefje retour. Later blijkt in de fractievergadering dat ook andere fractieleden een pakket hebben ontvangen. Daar is verschillend mee omgegaan. De een heeft het teruggestuurd, anderen hebben het aangenomen maar aan de voedselbank gegeven of aan de huishoudelijke hulp (die het goed kon gebruiken). Na enig gereken kwam de fractie tot de conclusie dat het pakket minder dan 50 euro waard was. Vraag: wat is de beste reactie van de fractievoorzitter?

De brochure is bestemd voor alle CDA-politici of ze nu lokaal, provinciaal, nationaal of Europees werken (foto provinciehuis Gelderland).

ook de buitenwacht: zo doen wij dit in het CDA. Dat maakt een discussie als het echt nodig is, ook gemakkelijker. We moeten elkaar ook op onze normen en waarden durven aanspreken en bij twijfel het gesprek aangaan.'

Social media

De komst van de social media hebben de grenzen van integriteit flink verlegd. De communicatie via deze media verloopt snel en vaak impulsief, en heeft een grote impact op onze waarden en normen. Maij-Weggen: 'Aan de ene kant vervullen de nieuwe media een hele positieve rol. Kijk bijvoorbeeld naar diverse Arabische landen, waar ze een belangrijke functie hebben in

'Praat met elkaar over dilemma's en stel de waarden en normen voor je denkrichting vast'

de strijd om de democratie. Maar aan de andere kant zie je dat communiceren via de nieuwe media door de snelheid en directheid, ook een verruwing van het politieke debat met zich meebrengt. De integriteitsnormen bij gebruik van de nieuwe sociale media is een apart hoofdstuk, dat we nog niet in deze brochure hebben meegenomen. Maar daar moet wel binnenkort goed over worden nagedacht. Het zou goed zijn om vooral onze jongere bestuurders bij deze discussie te betrekken, omdat met name zij hiervan gebruik maken en er ervaring mee hebben.'

Vertrouwenspersonen

Omdat de grenzen van integriteit niet altijd duidelijk zijn, pleit de commissie-Integriteit ervoor dat er een landelijke CDA-Commissie Integriteitsbevordering komt. Daar kunnen misstanden of vermoedens over de integriteit van andere CDA-politici worden gemeld en na onderzoek eventueel maatregelen worden vastgesteld.

Ook pleit de commissie voor het instellen van regionale vertrouwenspersonen. 'Ondanks alle codes, richtlijnen en adviezen zullen er in de praktijk altijd integriteitsdilemma's zijn waar je zelf niet uitkomt,' licht Maij-Weggen toe. 'De commissie wil hiervoor een speciale mogelijkheid instellen. Je kunt denken aan regionale vertrouwenspersonen. Zij kunnen als *sparring partner* dienen als je geen gespreksplatform in je eigen omgeving hebt. Maar los hiervan: blij in elk geval nooit rondlopen met integriteitsdilemma's. Maak ze bespreekbaar en bespreek ze, als je er zelf niet uitkomt.' •

Reageren? redactie@bestuursforum.nl

Bestuursakkoord water: een flinke stap voorwaarts

Het is het rijk en de decentrale overheden gelukt om samen een Bestuursakkoord te sluiten. Het akkoord bestaat uit een hoofdlijnenakkoord en vijf sectorakkoorden, waaronder het Bestuursakkoord water.

In deze uitgave van *Bestuursforum* vindt u veel informatie over het Bestuursakkoord Water en ook ik wil mij daarop richten. Allereerst vind ik dat het een felicitatie waard is. Zo snel na het aantreden van dit kabinet is een breed Bestuursakkoord met het IPO, VNG, uvw en Vewin overeengekomen en dat is een prestatie. Op dit moment (half mei) wordt het echter nog niet in elke achterban gedragen. Het blijft dus nog even spannend.

Uitgaande van het CDA-beginsel subsidiariteit (decentraal wat kan, centraal wat moet), is in het akkoord verhelderd wie waar over gaat. En dat was nodig. Want zeg nu zelf; we waren toch wel een beetje bezig met 'landje pik' in bestuurlijk Nederland. Nu weten we weer beter wie waar over gaat en er gaan niet meer dan twee overheden over hetzelfde onderwerp. Dat wil zeggen dat het ene bestuursorgaan over het beleid gaat en het andere bestuursorgaan over de uitvoering. Dit lijkt heel duidelijk, maar zal in de praktijk om een verdere inkleuring vragen. Immers, uitvoering vraagt ook weer om beleidsvorming maar dan wel gericht op de uitvoering.

Waterveiligheid

Een belangrijk onderwerp in het akkoord is de waterveiligheid. Om Nederland te beschermen tegen overstromingen wordt er permanent aan de waterveiligheid gewerkt. Op termijn wordt gestreefd naar een integraal waterveiligheidsprogramma, waarbij de maatregelen voor de komende jaren in kaart zijn gebracht. Dit Deltaprogramma wordt elk jaar als bijlage bij de Miljoenennota gevoegd.

Het rijk en de waterschappen gaan elk voor 50 procent in de financiering van de veiligheidinspanningen van de waterkeringen participeren. Dit betekent een forse verschuiving van rijksfinanciering naar de regionale waterbeheerders. Omdat deze last zeer ongelijk verdeeld zou worden tussen hoog Nederland (geen dijken) en laag Nederland (veel dijken) is afgesproken dat er een vereveningsmechanisme tussen de waterschappen uitgewerkt gaat worden. Daarmee wordt voorkomen dat alleen de waterschappen die dijken in hun beheergebied hebben voor deze lasten opdraaien. De vereveningsmethodiek zelf wordt niet in het akkoord uitgewerkt. In totaal zijn er ongeveer vijftig acties in dit akkoord gedefinieerd die op redelijk korte termijn nog uitgewerkt moeten worden. In die zin heeft het akkoord ook een hoog gehalte van een intentieverklaring.

Samenwerking

Door slimmer samen te werken wordt efficiëntie winst geboekt waardoor nieuwe lasten opgevangen kunnen worden. We kunnen dan denken aan meer doeltreffendheid bij planvormingsprocessen tussen rijk, provincies en waterschappen. Ook bij samenwerking tussen Rijkswaterstaat en de waterschappen is voordeel te behalen. Het grootste financiële voordeel verwacht men te halen door een centralere aansturing van de (afval)waterketen. Hier ligt een grote uitdaging voor gemeenten en waterschappen. Deze uitdaging betekent dat regie op de totale (afval)waterketen ontwikkeld moet worden alsof het één geheel is. Dat hoeft niet te betekenen dat er bevoegdheden overgedragen moeten worden. Immers, een samenwerking op vrijwillige basis is een goed concept. Maar dan moeten we het wel doen. Eerst op de schaal van zuiveringskringen en daarna op water-

schapschaal. En lukt dat niet, zo lezen we in het akkoord, dan volgt de stok achter de deur: wetgeving. Mijn advies: grijp de kans nu er nog ruimte is om het regiospecifiek in te vullen.

'Het akkoord heeft een hoog gehalte intentieverklaring: vijftig acties moeten nog worden uitgewerkt'

Verkiezingen

Als laatste staat in het akkoord dat er indirecte waterschapsverkiezingen komen. Wetgeving daarvoor wordt voorbereid. Het worden indirecte verkiezingen via de gemeenteraden. Dat is analoog aan de Eerste Kamerverkiezingen via de Provinciale Staten. Over dit onderwerp wordt niet gelijkkluidend gedacht. In het akkoord blijkt dat de uvw daar niet voor is. Inmiddels is duidelijk dat ook de LTO daar niet voor is. Een advies opgesteld door prof. Elzinga leidt ook tot een andere keuze. Dit onderwerp zal nog wel tot politieke discussie leiden. Want het regeerakkoord laat hierover geen twijfel, namelijk indirecte verkiezingen. Over dit onderwerp krijgen we vast nog een boeiende tijd.

Ondanks bemerkingen op onderdelen, is mijn algemene conclusie toch dat we met het Bestuursakkoord water een flinke stap voorwaarts maken om onze waterveiligheid te waarborgen. En daar gaat het uiteindelijk om. •

Mr. ir. H.L. Tiesinga
dijkgraaf van Zuiderzeeland en lid van de Eerste Kamer
Reageren? tiesinga@xs4all.nl

Foto: Dirk Hoel

Hernieuwde discussie over gezins- en familiebeleid

Voor de samenleving is het van onschatbare waarde dat mensen in gezins- en familieverband bij elkaar betrokken zijn, elkaar ondersteunen en voor elkaar zorgen. Daarom is het CDA een gezinspartij.

De waarden en gedragsregels die we voor onze samenleving belangrijk vinden worden primair thuis overgedragen. In het publieke debat over gedragsregels in de openbare ruimte kunnen gemeenten een belangrijke rol spelen (denk aan Rotterdam).

Relaties lijken losser dan vroeger en ook familieleden wonen lang niet altijd dicht bij elkaar. Toch zijn wij er van overtuigd dat mensen verbinding zullen blijven zoeken. Het CDA wil mensen de ruimte geven om verbindingen aan te gaan en verantwoordelijkheid voor elkaar te nemen. Begin april heeft de CDA-Tweede Kamerfractie een aanzet gegeven voor een hernieuwde discussie over een modern gezins- en familiebeleid met de notitie *Verantwoordelijkheid en zorg voor elkaar*.

Veel gerealiseerd

Het CDA maakt zich al jaren sterk voor de ondersteuning van gezin en familie. In de afgelopen vijftien jaar hebben we al veel bereikt. Het belang van opvoeding voor de overdracht van waarden en normen op kinderen wordt inmiddels breed onderkend. We hebben een wettelijk recht op (gedeeltelijk betaald) ouderschapsverlof ingevoerd van 26 weken per partner. Onder de kabinetten-Balkenende verdubbelde het budget voor de kindregelingen (kinderbijslag, kindgebonden budget, kinderopvangtoeslag enzovoorts) naar bijna 10 miljard euro. Ook is op initiatief van het CDA het schoolgeld afgeschaft, zijn er gratis schoolboeken en zijn kinderen jonger dan 18 jaar gratis meeverzekerd in de zorgverzekering. Welke stappen kunnen we de komende jaren zetten?

Het CDA vindt dat gezinnen in de eerste plaats ruimte en vertrouwen verdienen. We gaan uit van de liefde, betrokkenheid en het *commitment* van ouders bij hun kinderen en we realiseren ons dat opgroeien en ontwikkelen met vallen en opstaan gaat. Ouders zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de opvoeding en vorming van hun kinderen. Ouders nemen ook het overgrote deel van de kosten voor eigen rekening. Maar met een bijdrage in de kosten wordt een maatschappelijk signaal van waardering gegeven voor het (belang van) ouderschap. Het CDA staat voor een modern gezinsbeleid. Dit betekent dat we ons richten op alle duurzame gezins- en familierelaties waarbij mensen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar. Steeds meer mensen combineren de zorg voor hun kinderen of zieke partner of ouders met een baan.

Aandachtspunten

Vanuit deze uitgangspunten willen we voorstellen ontwikkelen op terreinen die raken aan het gezin. Ik licht er een paar punten uit. Het CDA ziet dat in alle gemeenten Centra voor Jeugd en Gezin worden opgezet, maar dat deze zich sterk richten op het (tijdig) signaleren van problemen. Het CDA wil dat CJG's zich meer gaan ontwikkelen als laagdrempelige inloopplek en interactie tussen ouders gaan organiseren. Het CDA vindt dat in de inkomensondersteuning bijzondere aandacht moet zijn voor mensen die mantelzorg verlenen aan een ziek kind of familielid. Het inschakelen van sociale netwerken staat voorop (zoals in wmo en jeugdzorg), de

overheid ondersteunt dat maar neemt niet over. Mensen zouden er financieel niet voor gestraft moeten worden als zij er voor kiezen om voor korte of lange tijd gezamenlijk een huishouden te vormen om zorg te kunnen verlenen. Gemeenten moeten wat ons betreft ook bij inkomensondersteuning maatwerk kunnen blijven leveren. Zo vinden wij dat in de nieuwe Wet Werken naar Vermogen de toets op huishoudinkomen buiten beschouwing blijft in gezinnen waar gezorgd wordt voor een gehandicapt kind.

Bijzondere aandacht willen wij ook voor armoede onder gezinnen met kinderen. In 2009 leefden er circa 311.000 kinderen onder de armoedegrens. Het CDA wil dat gemeenten een verordening opstellen met betrekking tot het verlenen van categoriale bijzondere bijstand voor de kosten in verband met maatschappelijke participatie van schoolgaande kinderen uit arme gezinnen.

De afstand tussen generaties kan fysiek worden overbrugd door meergeneratiewoningen ('kangoerewoningen') te realiseren. In een dergelijke woning wonen meerdere generaties samen en zorgen de grootouders voor de kleinkinderen terwijl de ouders werken. Op hun beurt helpen de ouders de opa en oma als zij hulp nodig hebben.

In de komende discussie over een modern gezins- en familiebeleid is de inbreng van lokale volksvertegenwoordigers en bestuurders onmisbaar. Reacties zijn welkom op onderstaand e-mailadres. ●

Eddy van Hijum
Lid CDA-Tweede Kamerfractie
Reageren? E.vHijum@tweedekamer.nl

Dijkgraaf Joseph Vos: 'Gevolgen Bestuursakkoord Water goed in beeld krijgen'

Op 21 april 2011 hebben rijk, gemeenten, provincies en waterschappen het Bestuursakkoord getekend. Onderdeel van dat akkoord is het Bestuursakkoord Water dat de titel 'Water met Vuur' heeft meegekregen. Joseph Vos, dijkgraaf van waterschap Brabantse Delta in Breda en voorzitter van de Noord-Brabantse Waterschapsbond, licht de kernpunten van het akkoord toe en geeft aan waar volgens hem de discussiepunten liggen. Een voorzet voor de discussie op de Waternetwerkdag van de Bestuurdersvereniging op 24 juni, dat zal gaan over het Bestuursakkoord Water.

De aanleiding voor het Bestuursakkoord, waar het Bestuursakkoord Water onderdeel van is, is het beperkte budget voor diverse overheidstaken terwijl de benodigde inspanningen juist groter worden. Joseph Vos, dijkgraaf Brabantse Delta: 'Het vorige kabinet heeft aan de Unie van Waterschappen gevraagd mee te helpen de rijksbegroting te ontlasten. Dat verzoek was mede ingegeven door een rapport over de mogelijkheden tot doelmatiger waterbeheer. De Unie van Waterschappen heeft daarop geantwoord met de zogeheten 'Stormbrief' waarin een *package deal* werd voorgesteld: het realiseren van een besparing van 100 miljoen euro op de rijksbegroting en het uitwerken van voorstellen om geld in te verdienen door doelmatiger te werken, bijvoorbeeld op het gebied van de afvalwaterketen. Dit laatste is nu verder uitgewerkt in het Bestuursakkoord.'

Volwaardige partner

Met het sluiten van het Bestuursakkoord zijn de waterschappen een volwaardige partner van het rijk geworden. Het is namelijk de eerste keer dat een dergelijk akkoord is gesloten. Provincies en gemeenten hadden eerder akkoorden gesloten over taken en bijbehorend rijksgeld. Het Bestuursakkoord houdt tevens erkenning in voor het werk van de waterschappen. Dat is een opsteker, zeker gezien de besteldiscussie die speelde voorafgaande aan de laatste Tweede Kamerverkiezingen. Daarnaast betekent het Bestuursakkoord een extra stimulans

Foto: Boyd Smith Photo

Joseph Vos: 'Het kabinetsbesluit om een stap terug te doen in het natuurbeheer heeft ook gevolgen voor de waterschappen'.

Waternetwerkdag

Op 24 juni organiseert de Bestuurdersvereniging haar jaarlijkse Waternetwerkdag. Thema is het Bestuursakkoord Water. Onder meer aanwezig zijn: Joop Atsma, staatssecretaris Infrastructuur en Milieu en verantwoordelijk voor het waterbeleid, en Ad Koppejan, woordvoerder water van de CDA-Tweede Kamerfractie.

De bijeenkomst is voor alle CDA-bestuurders die geïnteresseerd zijn in water. Locatie: Hoogheemraadschap van Rijnland te Leiden. Tijd: 10.00 tot 13.00 uur. Meer informatie en aanmelden: Joke Stoker, stoker.bsv@cda.nl.

voor de samenwerking met andere partners, zoals gemeenten. Ook de beperking van de bestuurlijke drukte is een concrete afspraak in het akkoord: per wateronderwerp zijn ten hoogste twee bestuurslagen betrokken. De focus ligt dus duidelijk op kerntaken per overheid.

Voorgestelde maatregelen

Het waterbeheer kost jaarlijks 7 miljard euro. Met het Bestuursakkoord Water wordt antwoord gegeven op de vraag hoe de rijksbegroting ontlast kan worden en een doelmatiger organisatie, bestuur en uitvoering gerealiseerd kan worden. Het gaat om heldere verantwoordelijkheden en taken voor de betrokken organisaties, decentralisatie van taken van het rijk en provincies naar de waterschappen en geen stapeling van toezicht meer waardoor ook de 'bestuurlijke drukte' afneemt. De betrokken overheden willen werkzaamheden ook slim combineren. Daarvoor verkennen het rijk en de waterschappen onder meer kansen op het gebied van handhaving, informatievoorziening/gegevensbeheer en crisisbeheersing.

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Een belangrijk onderwerp in het Bestuursakkoord is het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Vos: 'Dat is een programma om met het beheer van de waterkeringen Nederland te beschermen tegen overstromingen en de veiligheid te garanderen. Afsproken is dat op de lange termijn sprake zal zijn van cofinanciering van het programma; 50 procent van de kosten voor het rijk en 50 procent voor de waterschappen.'

De vraag die nog beantwoord moet worden is wie de zeggenschap krijgt over de uitvoering van het HWBP. Daarover zijn procesafspraken gemaakt in het akkoord.’

Indirecte verkiezingen

In het Bestuursakkoord zijn ook voorstellen opgenomen over de verkiezingen van het waterschapsbestuur. Voorgesteld wordt indirecte verkiezingen te organiseren waarbij de gemeenteraadsleden fungeren als kiesmannen voor de categorie ingezetenen. Het lijstenstelsel blijft hierbij intact. De Unie van Waterschappen heeft in het Bestuursakkoord een voetnoot op laten nemen het niet eens te zijn met deze benadering.

Vos: ‘Indirecte verkiezingen vergroten de afstand tussen de burger en het waterschap. Waterveiligheid gaat iedereen aan en we heffen belasting. Alleen al daarom is het gerechtvaardigd om burgers bij het waterschapswerk te betrekken door middel van verkiezingen. Het waterschapsbestuur staat ook voor belangrijke keuzes. Niet alleen is het takenpakket breed, er moet ook een afweging gemaakt worden of aspecten als recreatie en behoud van cultuurhistorie wel of niet in die taakuitvoering meegenomen moet worden. Het waterschap wordt nog minder zichtbaar terwijl het belang van het waterschapswerk toeneemt. Dat betekent dat we een sterke onafhankelijke overheid moeten blijven. De rol van gemeenten in de verkiezingen maakt de kans groter dat gemeenten meer invloed krijgen op de waterschappen. Intussen is een wet in voorbereiding voor de waterschapsverkiezingen. De Unie van Waterschappen zal haar bezwaren kenbaar maken richting de Kamer.’

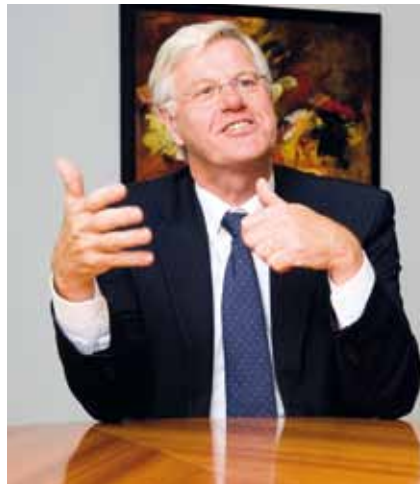
Onzekerheden

Op een aantal punten zal wetgeving worden uitgewerkt of zullen nadere afspraken worden gemaakt. Daarom is nog niet op alle aspecten uit het Bestuursakkoord te zeggen wat voor gevolgen die precies zullen hebben voor de waterschappen. Vos: ‘We verbinden ons wel aan een overeenkomst die grote financiële consequenties heeft, maar hoe groot die precies zijn, is nog niet helemaal duidelijk. Er worden concrete bedragen genoemd als het om synergievoordelen en ‘inverdiene’ gaat. Een voorbeeld daarvan is de samenwerking in de waterketen. Het rijk wil die al inboeken als concrete inverdiene mogelijkheden. Die processen lopen echter allemaal nog en het uiteindelijke bedrag kan anders (dus ook lager) uitvallen. Dat zou voor de waterschappen tot kostenstijgingen leiden. Daarnaast moeten de andere overheden, met name gemeenten, wel mee willen doen. En overheden dwingen is niet zo makkelijk.’

‘Het inverdieneffect van meer samenwerking met gemeenten zou weleens tegen kunnen vallen’

Grote financiële consequenties

‘De waterschappen krijgen er meer taken bij en moeten het HWBP meefinancieren. Dat is de consequentie van het feit dat we serieus worden genomen als medeoverheid,’ vervolgt Vos. ‘Die extra taakuitvoering heeft grote financiële consequenties. De Tweede Kamer denkt dat er voldoende mogelijkheden zijn om in te verdienen waardoor er de komende jaren een beperkte stijging te verwachten is van de waterschapslasten. Sterker nog;

‘We verbinden ons aan een overeenkomst die grote financiële consequenties heeft, maar hoe groot die precies zijn, is nog niet helemaal duidelijk.’

zij verwacht een ‘Stormboekhouding’ waarin de waterschappen jaarlijks aantonen voldoende te hebben verdiend door als overheden nog meer gezamenlijk op te trekken en werkzaamheden nog efficiënter uit te voeren. Ik ben bang dat er meer wordt gelet op de financiële prestaties dan op goed waterbeheer.’ ‘We moeten oppassen dat we niet het ‘incassobureau van het rijk’ worden. Er wordt aan ons gevraagd veel (in) te leveren. Dat gaat mijns inziens mogelijk ten koste van de taken en noodzakelijke investeringen in onze eigen waterschapsgebieden. Denk naast de reguliere taakuitvoering daarbij aan het ontwikkelen van innovatieve zuiveringstoepassingen en het robuuster maken van het watersysteem om verdroging en wateroverlast terug te dringen en te voldoen aan de doelstellingen die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).’

EHS

Het kabinetsbesluit om een stap terug te doen in het natuurbeheer heeft volgens Vos ook gevolgen voor het werk van de waterschappen. ‘Er is geen geld meer voor de aankoop van gronden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In Noord-Brabant zijn we voor het realiseren van veel waterdoelen juist afhankelijk van voldoende beschikbare EHS-gronden. De waterschappen zijn al bezig met de uitvoering van beek- en kreekherstel, venherstel en inrichtingsmaatregelen om de KRW-doelstellingen te bereiken. Bijkomend probleem is dat we in het tweede bestuursakkoord met de provincie Noord-Brabant hebben afgesproken dat waterschappen in veel gevallen een trekkersrol hebben bij de ontwikkeling van gebiedsplannen. Die aanpak dreigen we nu los te moeten laten omdat als het ware de bodem onder veel plannen is weggehaald.’

Afvalwaterketen

Vos wil ten slotte benadrukken dat het proces om te komen tot een doelmatiger afvalwaterketenbeheer in West-Brabant goed verloopt. ‘Alle gemeenten werken mee en we zijn volop in gesprek. Het werkgebied hebben we voor dit proces verdeeld in vier clusters waarbij aan elk cluster een bestuurlijk duo is gekoppeld: een wethouder samen met een lid van ons dagelijks bestuur. Samen brengen we de kansen in beeld en werken aan een concreet stappenplan. Ik ben erg blij met die ontwikkeling en hoop dat het proces in ons werkgebied model kan staan voor een verdere samenwerking tussen alle betrokken overheden.’ •

Vragen? j.vos@brabantsedelta.nl.

Waterveiligheid kan burger meer gaan kosten

Waterschappen krijgen in het Bestuursakkoord Water meer verantwoordelijkheid als het gaat om de waterveiligheid. Zo krijgen de waterschappen de helft van de financiering en uitvoering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma voor hun rekening. Dit programma regelt het versterken van onze primaire waterkeringen. De taakverschuiving is terecht omdat bij de waterschappen de technische kennis zit. Maar door efficiënter te werken moet een besparing worden behaald waardoor de waterlasten voor de burgers niet of nauwelijks omhoog gaan. Het is de vraag of dat gaat lukken.

door **Toine Poppelaars**

*Mr. drs. A.J.G. Poppelaars is
dijkgraaf van het waterschap
Scheldestromen.*

Primaire waterkeringen zijn de belangrijkste waterkeringen die ons land beschermen tegen overstromingen vanuit de Noordzee, de grote rivieren en het IJssel- en Markermeer. Elke vijf jaar vindt een wettelijke toetsing plaats van alle primaire waterkeringen. In deze toetsing wordt nagegaan of de keringen aan de wettelijke normen voldoen. Toetsrondes hebben plaats gevonden in 2001 en 2006. Bij deze toetsingen bleek dat een deel van de primaire keringen niet aan de veiligheidsnorm voldoet. Daarom is in oktober 2006 is het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) vastgesteld: een omvangrijk programma om de veiligheid van deze keringen te verbeteren. De te versterken primaire waterkeringen langs de grote rivieren, Waddenkust, Zeeuwse wateren en IJsselmeer bestaan veelal uit dijken. Langs de Noordzeekust gaat het vooral om duinen. Ook staat een aantal kunstwerken, zoals sluizen en inlaatwerken, met een waterkerende functie op het programma.

In Nederland zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de meeste primaire waterkeringen. Een klein deel van de primaire keringen is in beheer van Rijkswaterstaat. Van de 92 projecten die op het HWBP staan, voeren de waterschappen en één provincie 84 projecten uit. De overige acht projecten worden uitgevoerd door Rijkswaterstaat.

Tot op heden komen de kosten voor het HWBP volledig voor rekening van het rijk. In het Bestuursakkoord Water worden de waterschappen medeverantwoordelijk gemaakt voor de uitvoering van het HWBP, waardoor ze ook in financiële zin verantwoordelijk worden.

Extra kosten

De afspraken in het Bestuursakkoord vloeien voort uit het regeerakkoord. Hierin is expliciet vermeld dat het rijk zijn taken op het gebied van aanleg en verbetering van primaire waterkeringen die in beheer zijn bij de waterschappen, overdraagt aan de waterschappen. Hiermee wordt een perspectief neergezet waarin op den duur de aanleg, verbetering, beheer, onderhoud en financiering van de primaire waterkeringen die niet in beheer zijn van het rijk, geheel voor rekening komen van de waterschappen.

In het Bestuursakkoord wordt de stap gezet naar een gemengde verantwoordelijkheid met een 50/50 financiering door rijk en waterschappen. Daarbij houdt men rekening met de onzeker-

heden in de aard en omvang van het (toekomstige) Hoogwaterbeschermingsprogramma, de actualisering van de normering en de wens dat de lokale lasten zich gematigd ontwikkelen. Dat betekent dat de extra kosten die de waterschappen komen te dragen, niet zonder meer via de waterschapsbelastingen op de burger mogen worden afgewenteld. Die extra kosten moeten voor het grootste gedeelte worden opgebracht door efficiënter werken in de afvalwaterketen, tussen gemeenten en waterschappen. Met andere woorden; het rioleringsbeheer, een taak van gemeenten, moet veel beter worden gecombineerd met het zuiveringsbeheer, waarvoor de waterschappen aan de lat staan. De aanleg en verbetering van de primaire waterkeringen in beheer bij het rijk blijven gefinancierd door het rijk. Hierbij kan worden gedacht aan de Afsluitdijk en de Oosterscheldekering.

Uitgangspunt is dat er geen onevenwichtige verschuiving van de lokale lasten optreedt, vooral in gebieden met veel primaire waterkeringen en relatief weinig inwoners, zoals in Zeeland en Friesland.

Efficiëncykorting

Op het huidige Hoogwaterbeschermingsprogramma zit een tekort van ruim 1 miljard euro. De voornaamste oorzaak van dat tekort is dat de voorbereidingstijd daarvoor te kort was en daardoor de ramingen en planningen te globaal waren. Daarnaast ontbreekt vanwege de 100 procent rijkssubsidie een prikkel om doelmatig te werken voor de waterschappen. In het Bestuursakkoord Water staat dat de gedeeltelijke decentralisatie van de aanleg en verbetering van de primaire waterkeringen van het rijk naar de waterschappen in de periode 2011-2013 81 miljoen euro per jaar, in 2014 131 miljoen en

Foto: Peter Mulder

Bij toetsing is gebleken dat een aantal primaire waterkeringen niet aan de normen voldoet.

vanaf 2015 structureel 181 miljoen euro oplevert. Die kosten moeten dus door de gezamenlijke waterschappen worden opgehoest, en dat is nieuw. De bijdrage van elk waterschap hierin is verschillend, doch loopt al gauw op tot enkele miljoenen/jaar voor elk waterschap.

Kostenverdeling

De waterschappen zijn verantwoordelijk voor verbetering, beheer en onderhoud en toetsing van de keringen. De waterschappen plannen de noodzakelijke maatregelen. Het rijk draagt 50 procent bij aan de kosten van verbetermaatregelen van de bij de waterschappen in beheer zijnde primaire waterkeringen, met uitzondering van het reguliere beheer en onderhoud.

Rijk en waterschappen werken voor de 50 procent waterschapsbijdrage een nadere verdeling uit tussen een solidariteitsdeel (via verevening) en een doelmatigheidsprikkel. Uitgangspunt hierbij is dat er geen onevenwichtige verschuiving van de lokale lasten optreedt, vooral in gebieden met veel primaire waterkeringen en relatief weinig inwoners (zoals in Zeeland en Friesland). Het vereveningsdeel van de waterschappen zal worden gebaseerd op criteria, als aantal inwoners en de woz-waarde per waterschapprogrammering.

Vernieuwing

In het Bestuursakkoord wordt verder geregeld dat er meer tijd moet worden genomen voor het opstellen van het volgende HWBP. Dat biedt ruimte voor vernieuwing en innovatieve oplossingen. Want de techniek staat niet stil. Zoals bijvoorbeeld het overslagbestendig maken. Door het aanbrengen van een dikkere kleilaag aan de binnenzijde blijft de dijk langer staan wanneer er water overheen slaat. Het snel onderuit zakken van het binnentalud was een van de oorzaken van de watersnoodramp in 1953. Tevens blijkt hierbij in de praktijk, dat naast dijkversterking, ook andere belangen meeliften, zoals die voor de natuur, toeristen (wandelen- en fietspaden) en ondernemers (strandpaviljoenhouders). Hierbij wordt kustversterking gecombineerd met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Hier liggen kansen en mogelijkheden voor alle betrokken overheden om te laten zien dat zij in staat zijn om gezamenlijk gebiedsgerichte projecten te realiseren. In dit verband is het vermeldenswaard dat naast de veelheid van belangen die met dijkversterking zijn gemoeid, ook de jaargetijden een belangrijke beperkende rol spelen: in het stormseizoen, dat loopt van 1 oktober tot 1 april, mag niet in een dijk worden gewerkt (veiligheid), ook niet in het broedseizoen gedurende de maanden april en mei (natuur), en bij voorkeur ook niet in de maanden dat de toeristen de stranden bevolken (toerisme/economie). In theorie

kan er enkel in de maand september dus een dijkversterking worden uitgevoerd. In de praktijk is het dus veelal maatwerk dat moet worden geleverd en overleg met veel partijen om ervoor te zorgen dat er toch een behoorlijk tempo kan worden aangehouden bij de dijkversterkingswerkzaamheden aan de kust.

Normen

Het rijk blijft verantwoordelijk voor het stellen van de veiligheidsnormen. Maar waterschappen, provincie en rijk wegen samen af hoe de veiligheidsnorm bereikt kan worden: via verbetermaatregelen aan de waterkeringen (HWBP), via rivierverruiming (Deltaprogramma Rivieren) of op andere wijze. Het rijk en de waterschappen stellen uiteindelijk een lijst van verbetermaatregelen op die in aanmerking komen voor het HWBP. De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu stelt deze lijst vast en zendt deze naar de Tweede Kamer. De waterschappen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de uitvoering en voor de (financiële) uitvoeringsrisico's van maatregelen. Op dat moment ligt de rijksbijdrage voor een project vast. Tevens is afgesproken dat het toetsproces beter moet worden afgestemd op de uitvoeringspraktijk van verbeterwerken. Het streven is de frequentie van de toetsing terug te brengen naar eenmaal per twaalf jaar en het toetsproces een continu karakter te geven. Iedere zes jaar wordt een overzichtsrappportage opgeleverd, waarmee invulling wordt gegeven aan de verplichting van de richtlijn overstromingsrisico's. De waterschappen hebben een adviserende rol (uitvoerbaarheidstoets). De voorgestelde aanpassingen aan het systeem en de uitwerking van de financiering worden opgenomen in een wetsvoorstel. Het streven is het wetsvoorstel 1 juli 2012 bij de Tweede Kamer in te dienen.

Portemonnee

Door het Bestuursakkoord Water krijgen de waterschappen meer zeggenschap over de te treffen dijkversterkingsmaatregelen en dat is terecht. Bij de waterschappen zit ook de technische kennis. Anderzijds worden waterschappen gedwongen nog efficiënter te (gaan) werken. Dat is een goede ontwikkeling waarvoor we niet terug deinzen. Maar de burger zal dat ongetwijfeld gaan merken in zijn portemonnee. Een suggestie is om hiervoor op de waterschapsnota een aparte categorie 'waterveiligheid' in te voeren, zodat de burgers zien dat zij meebetalen aan een soort 'waterveiligheidsverzekering', te vergelijken met een premie voor een woonhuisverzekering tegen brandschade. Want waterveiligheid is ons toch allemaal wat waard? •

Reageren? toine.poppelaars@scheldestromen.nl

Samenwerken betekent voordeel voor alle partijen

Samenwerking van waterschappen en gemeenten in de afvalwaterketen kan een flinke besparing opleveren. In het Bestuursakkoord Water wordt ervan uitgegaan dat dit wordt geïntensiveerd. Maar ondanks de voordelen, worden nog niet overal de mogelijkheden goed benut. Het Hoogheemraadschap Delfland heeft goede ervaringen. Een voorbeeld uit de praktijk.

door **Adri Bom-Lemstra**

*Mr. A. W. Bom-Lemstra is
hoogheemraad van Delfland.*

Aan de samenwerking tussen waterschap en gemeenten in de afvalwaterketen wordt op diverse manieren gestalte gegeven. Het Hoogheemraadschap van Delfland (hierna: Delfland) heeft met alle gemeenten in het beheersgebied afgesproken de mogelijkheden te verkennen. Op het schaalniveau van een gemeente rond de 30.000 inwoners bleek al eerder dat besparingen mogelijk zijn. Zo heeft Delfland goede ervaringen met de gemeente Maassluis. Hiermee werd al op 1 november 2005 een afvalwaterakkoord gesloten om de mogelijkheden tot samenwerking te verkennen. Deel van dit akkoord was een onderzoek naar de voordelen die zich kunnen voordoen als het beheer en onderhoud van de gemeentelijke rioolgemalen door Delfland zou worden uitgevoerd. Dit onderzoek leverde in 2007 al een aantal positieve resultaten op, zowel voor gemeente als waterschap.

De samenwerking heeft zowel voor het Hoogheemraadschap als de gemeente Maassluis een groot aantal voordelen opgeleverd.

Kwaliteitsverbetering

Zo bleek dat de gemeentelijke organisatie kwetsbaar was omdat de kennis en kunde over de rioolgemalen slechts bij twee personen lag. Bij Delfland zijn die kennis en kunde beter geborgd, niet alleen nu maar ook in de toekomst. Tevens zorgt het onderhoudsbeheersysteem van het waterschap voor een verhoogde technische staat en een grotere betrouwbaarheid van de gemalen. Delfland geeft ook de garantie dat klachtenafhandeling direct en professioneel plaatsvindt, ook in het weekend of in de nacht.

Daarnaast zijn er voor de gemeente schaalvoordelen te behalen bij inkoop en aanbesteding door gebruik te maken van de kanalen van het waterschap. Maassluis maakte voor het onderhoud gebruik van veel externe partijen en had verschillende contracten. Door de verantwoordelijkheid bij Delfland te leggen

neemt de kwaliteit toe vanwege een eenduidige en verbeterde contractvorming.

Dit onderzoek leverde voor Delfland inzicht op in de gehele afvalwaterketen. Rekenmodellen bleken soms niet te sporen met de praktijk, zoals rioolvreemd water of het gedrag van bergbezinkbassins. Daarnaast bleek dat een optimaal beheer en onderhoud van de gemeentelijke afvalwater transportsystemen kan leiden tot een toename van de oppervlaktewaterkwaliteit omdat er sprake is van minder overstort in het oppervlaktewater. En door het onderbrengen van de besturing van het hele transportsysteem bij één organisatie bleek de belasting van de zuiveringsinstallatie te optimaliseren. Bijkomend voordeel bleek ook op personeelsgebied, vanwege de inzetbaarheid van onrendabele uren.

Kosten

De resultaten zijn aanleiding geweest tot een nieuwe overeenkomst, die op 1 januari 2008 is gestart. Het gaat om een pilot van vijf jaar. Na afloop zal een eidevaluatie plaatsvinden, waarna eventueel een definitieve beheersovereenkomst kan worden aangegaan. Eerst zijn negen gemeentelijke hoofdrioolgemalen bij Delfland ondergebracht. Door de goede ervaringen, zijn nu ook tien meer secundaire rioolgemalen toegevoegd aan het door Delfland uit te voeren beheer en onderhoud, waarbij ze wel eerst op het vereiste veiligheidsniveau zijn gebracht. Op dit moment wordt nagedacht of de resterende kleinere Maassluisse rioolgemaaltjes ook worden ondergebracht bij Delfland. Wat de kosten betreft voor het door Delfland uitgevoerde beheer en onderhoud; deze zijn ten opzichte van de vroegere situatie nagenoeg kostenneutraal.

De goede ervaringen die door Delfland en Maassluis zijn opgedaan, worden gebruikt bij de verkenningen naar samenwerking met alle gemeenten in het beheersgebied.

Aanvankelijk leken grote gemeenten als Rotterdam en Den Haag aarzelingen te hebben. Vanwege de schaalgrootte van de eigen organisatie had men geringe verwachtingen over het efficiencyvoordeel. Toch zijn afspraken gemaakt om onderzoek te doen. Zo kan inzicht worden verkregen in de huidige investeringsprogramma's en de kosten van beheer en onderhoud. Tevens kunnen toekomstige samenwerkingsvormen worden verkend. Alles met het uiteindelijke doel om tot besparingen voor inwoners en bedrijven te komen. •

Meer voorbeelden van samenwerking tussen gemeenten en waterschappen in 'Samenwerken op basis van afspraken', van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, UvW en VNG. Zie ook: www.samenwerkeraanwater.nl.

Directe of indirecte verkiezingen: een taxatiekwestie

De verkiezingen van het waterschap gaan veranderen. Het kabinet heeft een wetsvoorstel ingediend ten gunste van indirecte verkiezingen door de gemeenteraad. Dit voorstel ligt gevoelig. Weging van de argumenten voor en tegen is echter niet eenvoudig. Langs welke lijn kan worden gedacht? Een voorzet zonder eindoordeel.

door Alfred van Hall

Mr. A. van Hall is dijkgraaf van het Waterschap Hunze en Aa's.

De diepere aanleiding van het wetsvoorstel ligt in één vaste redenering: het (te) lage opkomstcijfer van 24 procent in 2008 kan betekenen dat de kiezer geen weg vindt in de complexe manier van kiezen, of waterschappen ver van het bed vindt, of de kandidaten niet kent, of geen klachten heeft en ervan uitgaat dat de 'uitvoeringsorganisatie' ook zonder zijn stem het werk goed zal uitvoeren. Over dat werk zijn geen klachten, en 'er zijn al zoveel verkiezingen'. Voeg daarbij het beeld van procedurefouten en het ongenoegen is begrijpelijk. De regeringspartijen willen nu indirecte verkiezingen, waarbij de opkomst 100 procent is en raadsleden vlak na hun verkiezingen de burger een 'verse' stem in het waterschap geven. Er ontstaat rust en de democratische legitimatie is weliswaar een indirecte (zoals bij de Eerste Kamer), maar dat is vanuit democratische principes geen bezwaar. Deze denklijn is met even valabele argumenten aan te vallen: in 2008 is niet voor niets gekozen burgers direct te betrekken bij hun waterschapsbestuur. Wie betaalt bepaalt, burgers moeten iets kunnen vinden van functioneel bestuur dat zó direct hun waterveiligheid beïnvloedt, niet-politieke belangengroepen zijn stevig in de besturen gekomen (politieke partijen in de gemeenteraad zullen voorkeur hebben voor politieke lijsten, niet voor belangenlijsten), verdere democratisering van het openbaar bestuur is essentieel voor betrokkenheid van burgers bij hun overheden en functioneel bestuur wijkt niet af van gemeente, provincie, rijk. Het indirecte kiesrecht is een basisfout tegen grotere invloed burger, transparantie, betrokkenheid, lokale en regionale inbedding en draagvlak.

Het is aan de wetgever om het oordeel over het wetsvoorstel te geven. Hierbij kan worden overwogen: 1. Als de burger had aangegeven - door zo'n 50 procent opkomst - te hechten aan directe invloed liggen directe verkiezingen voor de hand. 2. Veranderen nú terwijl ook 2008 veranderingen bracht in het kiesstelsel is te vroeg: geef kiezer/burger nog een kans. 3. Als lage opkomst door 'de politiek' geaccepteerd wordt: continueer directe verkiezingen; maar dát blijkt niet het geval. 4. De crux zit in de opvatting buiten de waterschappen in 'de politiek', dat desinteresse van de kiezer betekent dat functioneel bestuur niet leeft bij burgers en de uitvoeringsorganisatie beter naar provincies of Rijkswaterstaat kan gaan; het had een haar gescheeld of waterschappen waren als functionele overheid recent opgedoekt. 5. Wie geen vertrouwen heeft in gemeentelijke kiesmensen, wie zorg heeft over positie van niet-politieke belangengroepen, wie beducht is voor 'achterkamers' en *old boys*, wie kiezers serieus neemt, is wars van indirecte verkiezingen. 6. Wanneer de omvang van besturen wordt teruggebracht en

geborgde zetels blijven bestaan zijn directe verkiezingen voor zo'n 10 personen een (te) zwaar instrument.

Volwaardig

In de afweging moet het voortbestaan van functionele, democratisch gelegitimeerde waterschappen centraal staan. Vervolgens moet gewaarborgd zijn dat ze ingebed zijn in het algemeen bestuur, juist vanwege die ene fundamentele waterveiligheid- en watersysteemtaak. Met deze premisse liggen twee wegen open. Of de verkiezingen blijven direct omdat de stem van de burger over zijn water direct moet doorklinken in het rechtstreeks gekozen bestuur. Of het risico

Wat voor verkiezing er ook komt: er moet in ieder geval rust ontstaan voor het waterschapsbestel op de langere termijn.

van een besteldiscussie vanwege lage opkomst, onbekendheid kiezer, bestuurlijke drukte, uitvoeringsorganisatie zonder grote belangentegenstellingen brengt de wetgever tot een positionering als functionele overheid wat meer in de luwte van het openbaar bestuur. Waarbij even zeer gezegd kan worden dat een besteldiscussie ontstaat als de kiezer zich afwendt van het waterschap omdat hij wel moet betalen en geen direct kiesrecht heeft (overigens wel andere beïnvloedingsinstrumenten).

Er zijn veel nuances die hier niet aan de orde konden komen. Voor of tegen is een kwestie van taxatie van argumenten. Buiten kijf is dat waterschappen nog steeds niet geheel buiten discussie zijn geraakt (ondanks Bestuursakkoord Water dat positie wel heeft verstevigd). Opkomstcijfers versus democratisch basisrecht, het zijn appels en peren, maar de politieke waan van de dag kent vele gezichten. Wetgever: laat waterschappen als volwaardige overheden voortbestaan en zoek bij het specifiek functionele karakter de beste democratische legitimering die continuïteit waarborgt. De regeringspartijen hebben hun opvatting kenbaar gemaakt. Betrokkenen ook. Van de evaluatie in 2014 zal veel afhangen. Eén ding is zeker: er moet rust ontstaan voor het waterschapsbestel op langere termijn. •

Reageren? a.van.hall@hunzeenaas.nl

CITATEN

Burgers en journalisten gunnen politici doorgaans niet dezelfde rechten als wetenschappers. Wie draait, lijdt gezichtsverlies en kan fluiten naar een hervkiezing.

(NRC Handelsblad)

‘Of de kwaliteit van het onderwijs slecht wordt of is geworden, blijft een debat tussen verschillende kampen. Het Nederlandse onderwijssysteem is vooral erg degelijk. Het gemiddelde onderwijsniveau is hoog, maar eigenlijk niemand steekt daar met kop en schouders bovenuit.’

(Wim Meijnen, emeritus hoogleraar Onderwijskunde, (Nederlands Dagblad)

Religie is in Nederland nog lang geen interesse van een minderheid. Nieuw is alleen dat er nu meer gelovigen buiten de kerkmuren zijn dan erbinnen.

(Trouw)

‘Het is heel vervelend om naast een megastal te wonen, al is het maar omdat je huis minder waard wordt. Maar veel weerstand komt voort uit onwetendheid. Mensen zien de dieren niet meer, weten niet wat er gebeurt. Maar in werkelijkheid is er nu veel meer aandacht voor het welzijn van dieren dan tien jaar geleden.’

(Ir. E. Gies, Universiteit Wageningen, nrc•next)

Een recente studie toont aan dat Europese landen met een actief preventiebeleid een gezondere bevolking hebben. Het Nederlandse preventiebeleid heeft echter altijd geleden onder het politieke gegeven dat een overheid zich niet teveel met de persoonlijke leefwijze van haar onderdanen moet bemoeien.

(H. Stam, directeur Hartstichting, Financiële Dagblad)

STEMVERKLARING

Door Agnes Mulder,
fractievoorzitter Assen.

Power to ‘de regio’

Op het moment dat ik dit schrijf is net de voetbalwedstrijd Ajax tegen FC Twente afgelopen. Beslissend voor het landskampioenschap voetbal. Randstad tegen de regio. Amsterdams gogme tegen boerenslimheid. Als geboren Overijsselse was ik natuurlijk voor FC Twente, maar het mocht helaas niet baten.

Ook in de politiek is het soms Randstad tegen de regio. Wij (uit de regio) vinden nogal eens dat ‘Den Haag’ de neiging heeft niet verder te kijken dan tot de rand van het Groene Hart.

Onlangs bleek dat weer eens bij het landelijk afgesloten Bestuursakkoord tussen de VNG en het rijk. De vier Grote Steden keuren het Bestuursakkoord af, en zetten daarmee in mijn visie de regio voor het blok. De effecten van het Bestuursakkoord voor de gemeenten zijn groot. Dat decentralisatie van bestuurstaken plaatsvindt is nodig, maar het lijkt er ook op dat ten behoeve van bezuinigingen bepaalde hete aardappel-dossiers op het bordje van de gemeenten komen te liggen. In onze gemeenteraad in Assen werd door enkele partijen (die landelijk in de oppositie zitten) dan ook een motie ingediend met de strekking om het akkoord af te keuren. In veel andere gemeenten zal dit net zo zijn gegaan.

Toch schuilt er voor de regio een groot gevaar in het afwijzen van het akkoord. Dat is niet zozeer inhoudelijk, maar eerder strategisch van aard. Als de gemeenten het akkoord afwijzen, bestaat het risico dat de Grote Steden zelf in onderhandeling met het rijk zullen treden om tot een akkoord te komen. Daarmee zal de regio per definitie slechter af zijn. Want: als Amsterdam heb je in Den Haag gewoon meer in te brengen dan als Assen. Laat staan als Tyltjerksteradiel.

De regio moet zich realiseren dat een ‘nee’ tegen het Bestuursakkoord ertoe kan leiden dat het niet langer ieder voor allen, maar ieder voor zich kan worden. De kleine gemeenten leggen het dan af tegen de grote gemeenten, met name tegen Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Bezuinigingen zullen de kleine gemeenten dan harder treffen dan de grotere. De pijn wordt dus niet gelijk verdeeld: meer pijn naar de regio, minder naar de Randstad.

Bij het voetbal ging de schaal uiteindelijk naar de Randstad. Met hulp van de regio, door een eigen doelpunt. Laat dat geen voorbode zijn voor het Bestuursakkoord. •

Reageren? ahmulder@dds.nl

Elke maand reageren twee personen uit de politiek op een stelling.

*Het Bestuursakkoord
laat zien dat het kabinet
gemeenten serieus neemt.*

Ton Bargeman: 'Goed dat jeugdzorg naar gemeente gaat'

wethouder jeugd Hoogeveen

Met de meeste kinderen gaat het goed. Met de kinderen of gezinnen waar het niet goed mee gaat, laat passende hulp helaas vaak veel te lang op zich wachten.

Ouders weten niet waar ze terecht kunnen en worden van het kastje naar de muur gestuurd. En bij elk loket wordt opnieuw om alle informatie gevraagd, die men vaak al vele malen heeft gegeven. Het begint dan gewoon opnieuw. Gelukkig neemt het kabinet gemeenten serieus.

Gemeenten worden met de overheveling van de jeugdzorg het loket voor alle zaken waar het vragen/problemen met opvoeden en opgroeien betreft. Gemeenten hebben met hun Centrum voor Jeugd en Gezin een goede basis gelegd en zijn in staat om snel, effectief én afdoende ondersteuning te bieden aan jeugdigen en hun ouders.

Met de overheveling kunnen gemeenten volop inzetten op preventie, met als uitgangspunt: één gezin, één plan.

Mét ouders/jongeren samen kijken hoe problemen kunnen worden opgelost. Wat kunnen ze zelf en wat is er daarnaast nog nodig. Dus niet meer in een achterkamertje vol professionals en zonder de ouders bespreken wat de beste oplossing is.

Vroeg stadium

Vragen worden in een vroeg stadium opgepakt waardoor er minder kans is dat problemen groter worden en dure zorg nodig is. Wij zien dit effect nu al doordat wij vanuit de gemeente Hoogeveen veel investeren in schoolmaatschappelijk werk.

De effectiviteit van zorgcoördinatie neemt met de overheveling enorm toe en dat is winst. Alles komt immers in één loket bij elkaar. Niet meer het effect van wachtlijst op wachtlijst, maar *one stop shop*.

Niet alleen overheveling, maar ook transformatie. Nieuwe vormen aan ondersteuning om de opvoedcontext te versterken. Problemen worden zoveel mogelijk in de eigen opvoedcontext aangepakt. Het aantal instellingen moet worden teruggebracht tot een overzichtelijk geheel. Gemeenten zijn heel goed in staat om mensen met minder kansen meer te bieden.

Huib van Olden: 'Wel voldoende geld mee'

wethouder sociale zaken 's Hertogenbosch

Natuurlijk neemt het rijk gemeenten serieus. In het akkoord wordt niet voor niets geschreven dat gemeenten de eerste overheid zijn. Het eerste loket voor de burger bij een beroep op voorzieningen.

Om gemeenten in hun kracht te brengen en te houden worden in het akkoord omvangrijke decentralisaties voorgesteld op het terrein van werk, zorg en jeugd. Daarbij wordt de noodzakelijke beleidsvrijheid geschapen om bijvoorbeeld bij de decentralisatie AWBZ juist de begeleiding dicht bij de burger in zijn of haar buurt effectief en efficiënt te organiseren. Ook de decentralisatie van de jeugdzorg biedt kansen. Kortom, een hele interessante uitdaging die het werken bij de eerste overheid spannend maakt. Het rijk biedt gemeenten ook de kans om hun weliswaar verplichte samenwerking zelf vorm te geven. Juist de samenwerkingsvorm die past bij de regio en gedragen wordt door de verschillende samenwerkende gemeenten zal het beste werken en daar hoort dus niet een opgelegd pandoer bij. Deze wel aan tijd gebonden aanvliegroute moet toch zeker 'het serieus nemen door het rijk' belichamen.

Financiën

Gemeenten worden voor 'vol' aangezien door het rijk, dat is zeker. Maar dat neemt niet weg dat bij de decentralisatie van de Wet Werken naar Vermogen de gemeenten wel erg veel op hun bord krijgen, met name financieel. De mogelijkheden die de nieuwe aanpak van Werken naar Vermogen biedt zijn zeer interessant en zullen zeker helpen dat meer mensen ook met een beperking gaan meedoen in de samenleving. Zo wordt de samenleving klaargestoomd voor de nabije toekomst waar een dringende behoefte is aan arbeidskrachten op velerlei gebied. Het financiële arrangement is echter te mager om de hiervoor genoemde opgave snel en effectief uit te voeren. Juist een grote financiële onzekerheid werkt dan contraproductief. Als het rijk ook op dit terrein sterk verbeterde kaders weet te geven, neemt het rijk de gemeenten geheel serieus.

‘Komende decentralisatiegolf moet anders verlopen’

door Carmen Boersma

Sinds de jaren 60 worden met enige regelmaat taken van het rijk naar gemeenten overgeheveld. Alhoewel gemeenten de taken graag zagen komen, liep menig decentralisatie op een teleurstelling uit vanwege de grote hoeveelheid voorschriften die het rijk meestuurde, het strenge toezicht achteraf of een te krap budget. Inmiddels is hiervan geleerd. In het Bestuursakkoord dat eind april werd afgesloten, zijn voor de taken die naar gemeenten worden overgeheveld stevige afspraken gemaakt die nieuwe teleurstellingen moeten voorkomen.

In het regeerakkoord is afgesproken dat gemeenten taken overnemen op het gebied van jeugdzorg, de AWBZ en werk. Het wordt een majeure operatie en gemeenten worden hierdoor de eerste overheid als het gaat om werk, welzijn en zorg. De komende decentralisatie vraagt veel van gemeenten, maar net zo goed van het rijk. Decentralisaties in het verleden hebben immers laten zien dat het rijk moeite heeft met ‘loslaten’ en graag een vinger in de pap houdt, ook al zijn taken overgeheveld. Een recent voorbeeld is de wmo. Gemeenten waren blij met de nieuwe taak, maar door de enorme hoeveelheid voorschriften die er mee kwam werden ze niet alleen op extra kosten gejaagd, maar ook de sturingsruimte werd fors ingeperkt. Om te voorkomen dat gemeenten slechts uitvoeringsloketten worden van het rijk, is over de kaders waarbinnen de komende decentralisatiegolf gaat plaatsvinden flink onderhandeld door de VNG. De afspraken zijn eind april vastgelegd in het Bestuursakkoord, dat nu ter goedkeuring bij de gemeenten ligt.

Nieuwe fase

VNG-onderhandelaar en directielid Kees Jan de Vet meent dat met het akkoord duidelijk een nieuwe fase is aangebroken in het decentralisatieproces. ‘De gemeente wordt terecht de eerste overheid als het om zorg, welzijn en werk gaat. Maar wij hebben aan de decentralisatie heldere randvoorwaarden gesteld: er moet voldoende beleidsruimte en budget meekomen en het toezicht blijft beperkt. Dat is op de meeste onderdelen goed gelukt, waardoor de komende decentralisatiegolf anders gaat verlopen dan voorheen. Bij eerdere decentralisaties werd er veel meer gestuurd vanuit ‘Den Haag’, waardoor er weinig sturingsruimte voor gemeenten overbleef. De bemoeienis hebben we nu flink kunnen inperken. We hebben ons niet alleen gericht op welke taken gemeenten gaan overnemen, maar vooral op hoe gemeenten ze gaan overnemen.’

Het bedingen van meer beleidsvrijheid voor gemeenten was geen eenvoudige klus. ‘We hebben er lang over moeten onderhandelen,’ zegt De Vet. ‘Het rijk wil nu eenmaal graag vanuit ‘Den Haag’ ordenen, zodat overal dezelfde regels gelden. We hebben afgesproken dat alle gemeenten dezelfde taken uitoefenen, maar hoe dat vorm gaat krijgen mogen ze zelf bepalen. Er is dus ruimte gekomen voor differentiatie bij de taakuitvoering, niet bij de taken zelf. Taakdifferentiatie is nog altijd een gevoelig onderwerp. Het is voor veel mensen niet

Kees Jan de Vet, VNG-onderhandelaar en directielid: ‘In het akkoord hebben we financieel gezien veel ten gunste van gemeenten kunnen regelen. Daarom vonden we het toch verantwoord om er mee door te gaan.’

acceptabel als de ene gemeente andere diensten aanbiedt dan de ander. Het takenpakket blijft dus voor elke gemeente hetzelfde.’

Samenwerking

Omdat het een grote operatie betreft, verwacht De Vet dat de bovenlokale samenwerking verder zal worden geïntensiveerd. ‘Er gaat een omvangrijk takenpakket naar gemeenten en er zal veel moeten worden samengewerkt in de uitvoering om alle mogelijkheden te benutten. Neem bijvoorbeeld de nieuwe taken op het terrein van de onderkant van de arbeidsmarkt. Drie regelingen, Wajong, wsw en wwv, worden samengevoegd tot één regeling, de Wet werken naar vermogen. De ontschotting van de geldstromen biedt kansen, maar betekent ook dat de wethouders sociale zaken moeten transformeren in wethouders arbeidsmarkt. Wil je voor je inwoners zoveel mogelijk kansen creëren, dan moet je verder kijken dan je eigen gemeente en ervoor zorgen dat je regionaal gaat samenwerken. Zo kan de

Decentralisatie van de WMO heeft laten zien dat het rijk moeite heeft met 'loslaten' en graag een vinger in de pap houdt.

regionale arbeidsmarkt gestalte krijgen.' Hij benadrukt dat het decentralisatiepakket geen opmars is voor een grootschalige herindeling. 'We hebben geen verborgen agenda en hebben juist rekening gehouden met de kleinere gemeenten. Zo hebben we er bewust op ingezet dat de Wet werken naar vermogen niet volgend jaar, maar pas per 1 januari 2013 ingaat. Dan kunnen gemeenten zich hier goed op voorbereiden. Door te kiezen voor differentiatie van de uitvoering, kan gedwongen herindeling worden voorkomen. Als gemeenten uiteindelijk zelf kiezen voor een herindeling, dan is dat prima. Maar zelf verwacht ik dat er vooral meer zal worden samengewerkt. Veel kleinere gemeenten werken al samen op diverse gebieden. Het past ook bij de tijdgeest. Iedereen moet bezuinigen en men zoekt naar mogelijkheden om elkaar te versterken. Deze tijd van bezuinigingen leidt bestuurlijk tot veel inventiviteit.'

'De bemoeienis vanuit 'Den Haag' hebben we in het Bestuursakkoord flink kunnen inperken'

Toezicht

De VNG heeft ook aangedrongen op minder toezicht van het rijk. 'Als je de beleidsruimte decentraal neerlegt, dan moet je dat ook met de verantwoording doen,' licht De Vet toe. 'Het rijk wil zoveel mogelijk decentraal regelen, dan kan het niet zo zijn dat de rijksoverheid elke dag zit mee te kijken hoe gemeenten de zaken uitvoeren. Er is op bepaalde beleidsterreinen een verordeningplicht van raad en college, dan ligt op dat niveau ook de verantwoording.'

Financiën

Naast de beleidsruimte en het toezicht, is bij decentralisatie het meekomende budget vaak een pijnpunt. De Vet: 'Dit kabinet

zit met een bezuinigingsopgave van 18 miljard. Daar kunnen we niet omheen. Op het decentralisatiepakket zit dan ook een efficiencykorting en hier is lang over onderhandeld. Over het budget dat meekomt voor de jeugdzorg en enkele taken uit de AWBZ hebben we goede afspraken kunnen maken. Er is echter zorg als het gaat om de financiering van de herstructurering van de sociale werkvoorziening. Er komt een fonds van 400 miljoen om de herstructurering te financieren, maar we vrezen dat dit niet voldoende is. Dit heeft de onderhandelingen flink bemoeilijkt. Maar op dit moment zit er echt niet meer in dan 400 miljoen. (Bij het ter perse gaan van dit nummer was nog niet duidelijk of nieuwe gesprekken een andere uitkomst zouden geven, *red.*) Dit bedrag gaan we over twee jaar evalueren. Dan wordt bekeken of er nog geld bij moet en zo ja, hoeveel. We hebben heel lang over dit onderwerp gesproken, maar uiteindelijk zijn we tot de conclusie gekomen dat we in het akkoord financieel gezien veel ten gunste van gemeenten hebben kunnen regelen. Zo is bijvoorbeeld de bezuiniging voor de omgevingsdiensten van de baan en wordt de vulling van het Afvalfonds zo nodig wettelijk gegarandeerd. Daarom vonden we het toch verantwoord om er mee door te gaan.'

'Het decentralisatiepakket is geen opmars voor een grootschalige herindeling'

Vertrouwen

Het Bestuursakkoord is nog maar het begin van het decentralisatieproces. Het geeft de kaders aan en door wetgeving zullen die verder worden ingevuld. Ook dit zal de VNG kritisch blijven volgen, want het zal niet de eerste keer zijn dat de Tweede Kamer er alsnog allerlei beperkende voorschriften aan toevoegt, die ook nog kunnen leiden tot extra kosten voor gemeenten. Om dit te voorkomen is afgesproken dat voorschriften die de Tweede Kamer toevoegt en die een lastenverzwaring voor gemeenten kunnen betekenen, worden doorberekend door de Rekenkamer. Daar moet dan eventueel aanvullend budget voor komen. Los van het budget en de beleidsruimte is het belangrijkste voor het welslagen van de decentralisatie dat het rijk moet durven loslaten en vertrouwen hebben in de gemeenten dat zij de nieuwe taken goed kunnen uitvoeren. 'De ruimere beleidsvrijheid zal een beroep doen op de lokale bestuurskracht,' zegt De Vet. 'maar die is in ruime mate aanwezig en het rijk moet daar vertrouwen in hebben. Ik kom in veel gemeenten, heb regelmatig overleg met wethouders en zie veel bestuurlijk talent. Als VNG zijn wij er dan ook van overtuigd dat gemeenten de nieuwe taken en de beleidsruimte die ze krijgen goed aankunnen. Wethouders denken nu al volop na over hoe ze de nieuwe taken vorm gaan geven, ze willen ermee aan de slag.' •

Vragen? redactie@bestuursforum.nl

Meer weten?

De volledige tekst van het Bestuursakkoord staat op www.vng.nl. In het akkoord zijn afspraken gemaakt tussen rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. Zie ook www.ipo.nl en www.uvw.nl.

Kritisch kijken naar decentralisatie

Sinds decennia is decentralisatie van taken naar gemeenten steeds meer op de voorgrond gekomen. Er speelt ook nu heel wat, de WVG, WMO, RUD's en straks de Jeugdzorg. Natuurlijk is decentralisatie een uitdaging voor de gemeente, zeker als er ook geld meekomt en de gemeente de mogelijkheid heeft om een taak zelf uit te voeren, maatwerk te leveren, passend bij de eigen gemeente. Het efficiëntievoordeel kan dan voor iets anders worden ingezet. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Maar of dat zo is, is nog maar de vraag.

door Jan- Frans Mulder
J.F. Mulder is burgemeester Hulst.

Met een nieuwe decentralisatiegolf op komst, is het goed de ervaringen uit het verleden eens kritisch te bekijken. Consistentie is een belangrijke eis. Het komt nogal eens voor dat het beleid nog maar net in uitvoering is of er wordt door een nieuw kabinet alweer een nieuwe regeling aangekondigd. Het risico is dan dat van alles op de schop gaat en financieringsstromen anders lopen. De duidelijkheid over de geldstromen wordt dan snel onduidelijk.

In Hulst hebben we dat aan de lijve ondervonden. De door het rijk gestimuleerde extramuralisering speelde een belangrijke rol in de zorg. Scheiding tussen zorg en stenen en zo lang mogelijk zelfstandig wonen. De Wet op de bejaardenoorden ging over naar de AWBZ. Hulst wilde voor 90 procent ombouw naar wonen en zorg. Maar tijdens de uitvoering van de plannen kwam de WMO en, tot onze grote schrik, ook andere geldstromen. De stimuleringsgelden moeten we nog krijgen en de gemeente moet nu structureel bijdragen aan het complex. Dit complex 'De Blaauwe Hoeve' heeft weliswaar de landelijke prijs gewonnen als de beste combinatie van wonen en zorg voor ouderen. Maar de gemeente heeft, in tegenstelling tot eerdere afspraken, de rekening gekregen.

Verlengd lokaal bestuur

Een ander aandachtspunt zijn de kleinere gemeenten. Een kleine gemeente kan die gedecentraliseerde taken niet altijd

zelfstandig uitvoeren, of ze moet capaciteit en deskundigheid gaan inhuren. Gemeenten worden min of meer gedwongen samen te werken met buurgemeenten. Verlengd lokaal bestuur heet dat. Is daar dan iets op tegen? Nee, natuurlijk niet. Maar wat blijft er over als het gaat om beleid dichterbij de burger? De gemeente moet ook nog eerst een compromis vinden binnen een samenwerking. Als we dan die samenwerking ook nog formeel gaan organiseren, hebben we er weer een Gemeenschappelijke Regeling bij. Weg invloed van de individuele gemeenteraad. Het is dus nog maar de vraag wat dit betekent voor het vermogen tot politieke zelfsturing van de gemeenteraad in het kader van decentralisatie.

Jeugdzorg

Actueel is de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten. Maar voor een goede aanpak van probleemkinderen zou echter ook de jeugdbescherming mee moeten worden gedecentraliseerd. Dat gebeurt helaas niet. Waarom is dit nodig? Provincies zijn sinds 1992 verantwoordelijk voor de jeugdhulpverlening, vanaf 2005 op basis van de Wet op de jeugdzorg. De Wet draagt de provincie op te zorgen voor voldoende en goede jeugdzorg en bovendien voor het regelen van de toegang tot de jeugdzorg. De provincie Zeeland heeft gekozen voor één zorgaanbieder, Juvent.

Bij jeugdzorg gaat het om het ondersteunen van ouders en het

De jeugdzorg gaat naar gemeenten, maar de zorg voor bepaalde groepen kinderen wordt niet gedecentraliseerd. Dat levert opnieuw een verkokerde situatie op.

geheel of gedeeltelijk overnemen van opvoedtaken door gespecialiseerde voorzieningen onder het motto: ieder kind heeft het recht om uit te groeien tot een gezonde en evenwichtige volwassene. Bureau Jeugdzorg geeft toegang tot alle jeugdzorg en indiceert ook de beide andere jeugdzorgsectoren: de jeugd-GGZ (Geestelijke Gezondheidszorg) en de jeugd-LVG (Licht Verstandelijk Gehandicapten).

Lang niet altijd aanvaardden ouders jeugdzorg vrijwillig. Dan wordt hulp door de kinderrechter opgelegd, via onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming, een jeugdbeschermingsmaatregel in de vorm van gezinsvoogdij of voogdij. De vraag naar jeugdzorg is groot. In Zeeland krijgen op dit moment ongeveer 550 gezinnen gedwongen hulp door een gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg. Daarnaast heeft Bureau Jeugdzorg de voogdij overgenomen van de ouders van ongeveer 100 kinderen. Samen is dat bijna de helft van de ongeveer 1.500 jeugdzorgcliënten die in een jaar worden geholpen door of via Juvent. Deze beschikt over ruim 400 pleegzorgplaatsen. Het blijkt dat hulp thuis in de eigen sociale omgeving veel effectiever is dan de behandeling in een internaat. Het oplossend vermogen van gezinnen moet daarom worden versterkt. Hier kunnen de Centra voor Jeugd en Gezin een belangrijke rol in spelen. Signaleren en uitwisselen van informatie, via veilig-

‘Bij samenwerking van gemeenten blijft er vaak weinig over van bestuur dicht bij de burger’

heidstafel overleggen in gemeenten, het tijdig signaleren en kunnen handelen. Ook de Veiligheidshuizen kunnen hier straks samen met jeugdzorg een functie vervullen. Er moet ingezet worden op preventie aan de voorkant, zodat er minder beroep gedaan wordt op de jeugdzorg. Want als die vraag aan de orde komt, is er al veel mis gegaan. Niet alle ouders zijn gecharmeerd van een bemoeiende overheid. Het is net als op school met ouderavonden, de ouders van de probleemkinderen zie je niet. Daarom is het van belang dat de Jeugdbescherming mee wordt gedecentraliseerd. Juist het samenspel tussen vrijwillige en gedwongen hulp is de meerwaarde van de Wet op de jeugdzorg, zo bleek uit de evaluatie van de wet. Het ministerie van Justitie lijkt echter al jaren uit te zijn op het re-centraliseren van de justitiële kant van de jeugdzorg (jeugdbescherming en jeugdreclassering). Maar wil je jeugdzorg integraal aanbieden dan moeten er geen groepen worden uitgezonderd. Dat zou ons terugbrengen naar de verkokerde situatie van voor de Wet op de jeugdzorg van 2005. •

Reageren? john.f.mulder@gmail.com

TER GRIFFIE

Door Gerrit Hagelstein,
Dr. G.H. Hagelstein is griffier in Ede.

Walking media

Zaterdagmorgen. Lopers in het bos. Joggend, zwetend, pratend. Alle soorten mensen door elkaar. Sport verbreedert, ongeacht leeftijd, afkomst, diploma of religie. Sommigen lopen alleen. Even los van de realiteit. Zoeken *chairs* en creativiteit. Stil de tijd. Even los van werkdruk, sms, mail en agendaterreur. Tijd voor jezelf. Een oogopslag en groet van een andere jogger. Even niet bereikbaar. Aandacht voor ontluikend groen, een wakker konijn, een hamerende specht.

De social media zorgen ervoor dat wij veel contacten hebben, voor sommigen heel veel en zelfs te veel. De keerzijde is dat het een hele opgave is om bijvoorbeeld rustig te eten en je communicatieapparatuur even te laten voor wat het is. Ik merk dat ik er zelf ook al moeite mee krijg. Een belangrijke vraag is: we zijn met de social media wel veel met elkaar in verbinding, maar hebben wij ook echt verbinding? Wat geven al die individuele mogelijkheden ons nu terug? Een ieder kan en mag die vraag zelf beantwoorden. Ik vind dat samen iets doen verbinding geeft: of het nu is via NL.Doet of door samen hard te lopen. *Walking media* zijn voor mij effectiever dan social media.

Mijn tip voor politici is dan ook: kies voor uw electoraat en ga met hen wandelen, joggen of hardlopen. De gedeelde ervaringen die vanuit de geactiveerde hormoonspiegels ontstaan geven meer verbinding dan digitale berichten, die verkeerd begrepen of geïnterpreteerd worden. En vervolgens een volgende lawine aan nietszeggende berichten veroorzaken. *Walking media* zijn persoonlijker, overtuigender en energieker. Het laat zien wat en wie je bent. Daarmee zijn ze vooral betekenisvoller. En dat in minder dan driehonderd en negentig woorden (de maximale lengte van deze column).

Ook raadsleden zullen gedragsregels moeten afspreken over inzet en gebruik van social media. Onbeperkt gebruik leidt tot veel informatie, maar grote kans op tegenstrijdigheden enzovoorts. Wat te denken van raadsleden die tijdens een vergadering twitterberichten verzenden die qua inhoud afwijken van hetgeen zij in de vergadering zeggen of aan gedrag ten toon spreiden? Wie snapt dat dan nog? Voor een volksvertegenwoordiger is consistentie in woord en gedrag heel belangrijk. Social media brengen naast veel kansen, ook veel risico's met zich mee. Weet wat uw mogelijkheden zijn en maak er bewust en zorgvuldig gebruik van. Voor mij geldt: *mens sana in corpore sano* (een gezonde geest in een gezond lichaam). Zullen wij samen een stukje gaan lopen? U bepaalt zelf onze snelheid... •

Reageren? gerrit.hagelstein@ede.nl

Veelzijdige studie over populisme

Het fenomeen populisme wordt in de CDV-uitgave 'Populisme in de polder' van veel kanten belicht. Het is een boeiende uitgave geworden voor politici die hun kennis over populisme willen vergroten. De publicatie geeft tevens een aanzet hoe we als CDA'ers met dit fenomeen kunnen omgaan.

door Ed Koster

Dr. A. Koster is redacteur van Bestuursforum en raadslid in Haarlemmermeer.

In *Populisme in de polder*, de lente-uitgave van *Christen Democratische Verkenningen*, doet een groot aantal wetenschappers, waaronder politicologen, bestuurskundigen en historici en (tot voor kort) actieve politici, een poging enigszins grip te krijgen op het lastig te duiden fenomeen populisme. Het nummer is opgebouwd in drie delen. Het eerste deel, *Vox Populi*, gaat in op het verschijnsel populisme. Het tweede deel, *Overmoed en onbehagen*, behandelt het ongenoegen van de populistten en in het derde en laatste deel wordt geprobeerd een christen-democratisch antwoord op het populisme te formuleren.

Definitie

Wat moeten we onder populisme verstaan? Een bruikbare definitie is 'an appeal to the people against both the established structure and the dominant ideas and values of society'. Misschien is het meer een politieke stijl dan een politieke oriëntatie, meer een mentaliteit dan een ideologie. Een mentaliteit, die vijandig staat ten opzichte van 'anderen', 'de elite' en de verdere voortschrijdende modernisering van de samenleving. Die modernisering leidt tot: 1. Het geloof in economische vooruitgang, gepaard aan rationalisering, technocratisering en schaalvergroting. 2. Het radicaal omhelzen van de globalisering en internationalisering. 3. Het geloof dat burgers zich door individualisering, secularisering en ontzuiling los zullen maken van de oude zuilen om als zelfstandige en rationeel handelende wezens hun politieke toekomst uit te stippelen. (Dit laatste werd overigens door het CDA met ongenoegen gadeslagen, echter zonder dat we er duidelijke alternatieven voor hebben ontwikkeld.)

Populisten zijn zo succesvol mede doordat ze afrekenen met het 'alledaags modernisme' van de politiek, die niet voor iedereen een 'win-winsituatie' heeft gebracht. De scheidslijn tussen kosmopolieten en nationalistten loopt min of meer parallel aan die tussen hoger en lager opgeleiden. Het grootste wantrouwen tegen de overheid tref je aan bij de relatief laag opgeleide, ontkerkelijkt lagere middenklasse. Populisme zou je als emancipatie van de lager opgeleiden kunnen zien. De verandering van de media van een aanbodmarkt naar een vragersmarkt droeg bij tot meer media-aandacht voor de populistten.

Reacties

In haar bijdrage bespreekt Sarah L. de Lange de drie types reacties van gevestigde partijen in diverse Europese landen op populistische partijen; namelijk het negeren van hun issues, zich sterk afzetten tegen hun agenda en accommoderen (het

aanpassen van hun partijprogramma's met een strenger immigratie- en integratiebeleid). Ze laat zien dat de accommoderende strategie, die het meest wordt gevolgd, niet heeft geleid tot de electorale ondergang van de populistische partijen. De burgers lijken het origineel boven de kopie te verkiezen. Overigens blijken de andere mogelijke reacties ook niet te werken. Daar word je dus niet vrolijk van.

Aanpak

Volgens Piet Hein Donner is de beste manier om een populistische partij te bestrijden niet door de confrontatie met haar te zoeken, maar door de zorgen van haar kiezers serieus te nemen. Ernst Hirsch Ballin ziet in de populistische bewegingen, die onderscheid maken tussen burgers en 'anderen' een bedreiging voor de instituties van de rechtsstaat, die iedereen gelijkelijk erkennen en beschermen. Ab Klink mist bij het populisme draagvlak voor hervormingen op sociaal en economisch terrein. Er wordt bijvoorbeeld niets aan het probleem van de vergrijzing gedaan. In vorige kabinetten waar het CDA deel van uitmaakte werd veel nadruk gelegd op de toerusting van

'Het CDA moet het contact met de samenleving herstellen en afstand durven nemen van de waan van de dag'

mensen en een sociale zekerheid die echt voor de zwakken toereikend is. Zo werden de zorgen van mensen zeer serieus genomen en dit kwam onder andere tot uitdrukking in een agenda van leerrechten, een levensloopregeling, veel meer investeren in nieuwkomers en inkomenszekerheid via baanzekerheid. Volgens Klink is dit bepaald een andere agenda dan die sommige voorlieden van het CDA nu uitvoeren. Zonder deze innovaties dienen de sociale tekorten zich heftig aan en koerst men weer af op een nieuwe voedingsbodem voor het populisme. De politieke filosoof Govert Buijs beweert dat het hedendaags populisme wortelt in de culturele omslag van de jaren zestig. Door een toevallige samenloop van omstandigheden zijn de Marokkaanse rotjochies plots de exponent geworden. Volgens hem moet het CDA leentjebuur spelen bij de sport om 'in te spelen' op de toekomst. In het 'teamspel' manifesteert zich een voor ieder begrijpelijke wijze de noodzaak van een balans tussen individualiteit en gezamenlijke inzet, een balans ook

POPULISME IN DE POLDER.

Kernredactie: Govert Buijs, Pieter Jan Dijkman en Frank van den Heuvel.

Uitgeverij Boom, 2011, € 18,75.

tussen vrijheid en het handhaven van regels. Hij suggereert een aantal voorbeelden voor externe vertaling (in sporttermen) van de vier grondbegrippen van het CDA.

Frank van den Heuvel wil dat het CDA weer een brede volkspartij wordt, zoals de KVP ooit was. Het CDA moet er weer voor zorgen vertakkingen en mensen te krijgen op allerlei plaatsen in de maatschappij, die voelen wat er leeft onder de mensen, wat hen beweegt, drijft en bezighoudt en daar wat mee doen, opdat wensen en onvrede gekanaliseerd worden. Zo kan het CDA lokale, populistische en conservatieve partijen de wind uit de zeilen nemen. Ook Léon Frissen denkt in die richting: het CDA moet het contact met de samenleving herstellen en afstand durven nemen van de waan van de dag.

Geen pasklaar antwoord

Na lezing van dit boeiende tijdschriftnummer is mijn kennis over het populisme behoorlijk toegenomen. Onderdeel van die kennis is dat er nog steeds geen pasklaar politiek antwoord op het populisme te geven valt. Op dit moment zijn er helaas slechts aanzetten tot zo'n antwoord te geven en dat stemt met name de plaatselijk actieve christen-democraat niet tot vreugde. •

EUROPA LOKAAL

Door Lambert van Nistelrooij,
Drs. L.J.J. van Nistelrooij is voor het CDA lid
van de fractie van de Europese Volkspartij in
het Europees Parlement.

Cittaslow

Sneller, sneller, sneller. Zo is de wereld van vandaag. We bellen, mailen en twitteren dat het een lieve lust is. De doorlooptijd en de houdbaarheid van innovaties nemen af.

Wat vandaag in Brussel of de regionale topcentra zoals Cambridge of Toulouse wordt ontwikkeld, ligt morgen bij partners in de wereld op tafel. Europa wordt er kleiner mee. Het is goed als volksvertegenwoordigers mee voorop lopen, de wereld wacht niet op een fort Europa dat op de rem staat. Als Europarlementariër krijg je honderden mails per dag. Eén daarvan kwam onlangs van het e-mailadres van Cittaslow, een flashbericht. Hoezo, Cittaslow? was mijn reactie. Niets blijkt minder waar.

Eind vorige eeuw startte de burgemeester van Cittaslow, gelegen in de Italiaanse regio Orvieto, zijn idee van goed leven en goed eten. Inmiddels dragen Europabreed 135 gemeenten het keurmerk *Cittaslow*. Zij houden zich aan de gedragscode, gericht op duurzame kwaliteit van leven in hun regio. Landbouw en milieu, traditie en nieuwe technologie gaan er samen. Cittaslow is in tien jaar uitgegroeid tot een kwaliteitsmerk voor kleine gemeenten. Want, zo blijkt, de bovengrens is gelegd op 50.000 inwoners. Men blijft op zoek naar partners. In Nederland hebben Midden-Delfland en Alphen-Chaam de stap met positief resultaat gewaagd.

Ik heb Cittaslow opgepikt uit mijn mailbox. Binnenkort houden we een werkconferentie in het Europees Parlement. Er zijn inmiddels talloze samenwerkingsprojecten zoals Cittaslow, met duidelijke Europese meerwaarde. Het gaat erom kennis en ervaring sneller te verspreiden, innovaties sneller om te zetten in nieuwe producten of een nieuwe aanpak.

Het Europees plattelandsbeleid en de inzet van de regionale fondsen veranderen vanaf 2014. Als het aan mij ligt: iets méér Cittaslow. Plattelandsvernieuwing ten voeten uit. Want met fast-food en schaalvergroting zullen we er niet komen. Europa, in al zijn diversiteit, biedt hiervoor unieke kansen. Sneller is oké, maar dit weerhoudt ons er niet van om met beide benen op de grond te blijven staan. Maar bovenal: om burgers erbij te betrekken. Dit soort van Europese programma's zijn niet uit de tijd en bieden aanknopingspunten voor directe contacten met burgers, bedrijven en bestuurders over grenzen heen. Ook in de komende jaren. In soortgelijke programma's zoals *Regions for Economic Change* draagt Europa bij in de projectkosten. Ik ondersteun dit soort van laagdrempelige initiatieven van harte. •

Reageren of mijn nieuwsbrief ontvangen?

lambert.vannistelrooij@europarl.europa.eu, www.lambertvannistelrooij.nl

Duurzaamheid

Maaïke Nagel, tot de verkiezingen Statenlid in Noord-Holland, diende in de afgelopen periode maar liefst drie initiatiefvoorstellen in, die te maken hebben met duurzaamheid. Want ondanks dat er op dit terrein wel vooruitgang wordt geboekt, kan er volgens haar nog altijd meer aandacht voor verduurzaming komen.

Maaïke Nagel: 'Ik ben opgegroeid in het buitengebied in een bijna zelfvoorzienend huishouden. We kookten op moddergas uit de sloot via onze eigen gascilinder, hadden een bessentuin, een moestuin, kippen, rundvee, vruchtbomen, een watergekoelde koelcel en een hooiberg. Dan ben je als kind je er al snel van bewust dat alles om je heen met elkaar samenhangt. Duurzaamheid is voor mij ook het zorgvuldig kiezen van goed voedsel, pure stoffen en materialen waarop je zuinig bent en waarmee je met liefde omgaat.'

'De initiatiefvoorstellen liggen alle drie op het snijvlak van ruimtelijke ordening en milieu. Ze zijn ontstaan vanuit het besef dat aan de mogelijkheden voor verduurzaming in het stadium van de planvorming vaak voorbij wordt gegaan. Later zijn deze mogelijkheden dan niet meer inpasbaar of realiseerbaar. Dan mis je dus kansen en dat is jammer. Door de

initiatiefvoorstellen worden nu in een vroeg stadium van de planning bepaalde duurzaamheidsaspecten al meegenomen.'

Mogelijkheden

'Er wordt wel vooruitgang geboekt op het gebied van verduurzaming, maar aandacht hiervoor kan en moet nog beter. In de praktijk spelen bij succesvolle verduurzaming doorgaans meerdere overheden en het bedrijfsleven een rol. Er zijn veel mogelijkheden voor de overheid. Zo kunnen gemeenten en provincies een grote invloed hebben op het aanbod van duurzame producten en diensten door bij de inkoop duurzaamheidseisen op te nemen. Ze kopen immers op grote schaal in, maar moeten dan wel bereid zijn iets meer te investeren omdat duurzame producten in aanschaf veelal iets duurder zijn.'

'Bij de aanbesteding van het openbaar vervoer kunnen provincies duurzaamheid meenemen in het programma van eisen, bijvoorbeeld door een minimale norm voor te schrijven voor de uitstoot van bussen en boten. In Noord-Holland bijvoorbeeld rijden de bussen in Haarlem en de IJmond op groen gas, net als het ov-taxivervoer in Noord- en Zuid-Kennemerland. Maar er zijn meer mogelijkheden voor de provincie. Via de structuurvisie kan de provincie bepalen waar ruimte is voor windenergie en waar niet en hoe deze kan worden ingepast. Ook kan worden bepaald hoe groot het agrarisch bouwvlak mag zijn, zodat er indien gewenst een biogasinstallatie geplaatst kan worden.'

Gemeenten

'De invloed van gemeenten op het verduurzamen van de gebouwde omgeving is beperkt. Het is vastgelegd aan welke minimale duurzaamheidseisen gebouwen dienen te voldoen. Gemeenten kunnen projectontwikkelaars wel stimuleren duurzamer te bouwen dan het

wettelijke minimum door convenanten af te sluiten, subsidie te verlenen of aantrekkelijke financieringsconstructies aan te bieden. Noord-Holland helpt gemeenten hierbij door hen onder meer kennis over duurzaam bouwen aan te bieden via het provinciale CO₂-servicepunt.'

'Ook stimuleert Noord-Holland het gebruik van warmte- en koudeopslag (wko), waardoor het energieverbruik wordt beperkt. De provincie doet dat door de vergunningverlening zo soepel mogelijk te laten verlopen en via internet een instrument aan te bieden waarmee initiatiefnemers snel kunnen zien of op een bepaalde plek in Noord-Holland wko mogelijk is. Het effect is dat in Noord-Holland de meeste wko-systemen in gebruik zijn.'

'Verduurzaming moet al in het stadium van de planvorming worden meegenomen. Dit wordt helaas vaak vergeten'

'Ik ben sinds de verkiezingen in maart geen Statenlid meer, maar gelukkig is de portefeuille milieu tegenwoordig in handen van onze gedeputeerde Jaap Bond. Iemand die zaken voor elkaar krijgt en partijen weet te verbinden. Een gedeputeerde die goed is ingevoerd bij het bedrijfsleven en in de relevante netwerken. Een betere opvolging had ik me niet kunnen denken. Vanzelfsprekend zal ik mij zelf ook blijven inzetten voor duurzaamheid.' •

In deze rubriek komen lokale/provinciale CDA-politici aan het woord met een opvallend of bijzonder verhaal/initiatief uit de praktijk. Kent u iemand die voor deze rubriek in aanmerking komt? Mail dit dan naar redactie@bestuursforum.nl

Vlnr: Maaïke Nagel, Johan Remkes (CdK Noord-Holland) en Ingrid Speekenbrink (Statengriffier) tijdens de behandeling van het derde initiatiefvoorstel op 31 januari 2011.

In deze serie vertellen CDA-politici door wie of waardoor ze geïnspireerd worden in hun politieke werk.

Je talenten benutten

Naam en leeftijd

Patrick Welman, 43 (Enschede).

Politieke functie

Fractievoorzitter in Enschede.

Burgerlijke staat

Woont samen met Manon Nijland.

CDA-lid sinds

1998

Politieke loopbaan

Secretaris afdelingsbestuur Enschede. Raadslid vanaf 2002, fractievoorzitter sinds 2006.

Maatschappelijke activiteiten

Was als vrijwilliger werkzaam bij een zorginstelling.

Werkervaring

Organisatieadviseur bij PNO Management Consultants te Hengelo. Vervolgens vijf jaar senior beleidsmedewerker regionaal economisch beleid bij de provincie Overijssel. Afgelopen vijf en half jaar werkzaam bij de Universiteit Twente en verantwoordelijk voor de gebiedsontwikkeling Kennispark Twente. Sinds december 2010 campusmanager van de Universiteit Twente.

Oud-premier Dries van Agt.

Waarom ben je lid geworden van het CDA?

‘Ik heb altijd al veel belangstelling voor de politiek gehad. Tijdens mijn vrijwilligerswerk kwam ik in contact met een raadslid van het CDA. Dat klikte, mede omdat hij mijn overleden opa (raadslid voor de KVP in Enschede) goed kende. Eigenlijk voelde het CDA direct als een warm bad. Voor mij is het CDA een partij die zowel wil investeren in de toekomst van Enschede als een partij die oog heeft voor de zwakkeren in de samenleving. Het CDA geeft mensen eigen verantwoordelijkheid, maar is zich er tevens van bewust dat er een overheid moet zijn die zorgt voor bijvoorbeeld sociale zekerheid. We moeten beslissingen nemen op de plekken die daar het meest geschikt voor zijn. Daarom is het CDA voor mij de partij.’

Waarom ben je actief geworden in de politiek?

‘Omdat ik het belangrijk vind dat je een bijdrage aan je gemeenschap levert. Niet afwachten, maar zelf initiatief nemen. Ik vind het belangrijk dat de overheid dit ook bij haar handelen als uitgangspunt neemt. De afgelopen decennia zijn we vaak vergeten te zeggen: ‘je moet je best doen om de talenten die je hebt te benutten’. Als raadslid kan ik Enschede en haar inwoners helpen bij het bouwen aan een gemeente waarin ieder individu zijn of haar talenten kan ontplooien. Daarom heb ik me sinds 2002 ingezet voor meer betrokkenheid van Enschedeërs bij hun wijk en buurt. Dus, meer invloed in de eigen buurt. Op initiatief van het CDA zijn de budgetten van de stadsdelen verhoogd. Hierdoor kunnen goede ideeën van de inwoners om hun buurt te verbeteren mogelijk worden gemaakt. Actieve betrokkenheid van Enschedeërs bij verbetering van hun straat en/of buurt is noodzakelijk.’

Patrick Welman
fractievoorzitter Enschede

Wie of wat inspireert je daarbij?

‘Een politiek idool heb ik niet. Wel heb ik Ruud Lubbers en Dries van Agt altijd met veel aandacht en interesse gevolgd. Vooral de humor van Van Agt sprak me aan. Voor mij is de A van het CDA een belangrijke inspiratiebron. Daarbij moet ik vaak aan het Bijbelverhaal over het gebruik der talenten (Mattheus 25, 14-30) denken. Niet afwachten, maar zelf initiatief nemen. Ik vind het wenselijk dat de overheid dit ook bij haar handelen als uitgangspunt neemt.’ •

Ed (dr. Adrianus) Koster is politiek antropoloog en publicist. Zijn laatste boek *De eenzame fietser* (2007) gaat over de politieke loopbaan van Dries van Agt. Koster is raadslid in Haarlemmermeer.

Meedoen?

Wilt u meedoen aan deze serie?

Mail dit dan naar: Ed Koster, a.koster@quicknet.nl onder vermelding van uw naam, politieke functie en door wie of waardoor u geïnspireerd wordt in uw politieke werk.

Voorjaarsledenvergadering Bestuurdersvereniging Herkenbaar en onderscheidend CDA: hoe is dat ook alweer?

Een belangrijke boodschap van de commissie-Frissen is dat het CDA weer zijn eigen verhaal moet vertellen. In veel fracties en afdelingen wordt hierover inmiddels druk gediscussieerd. Tijdens de Voorjaarsledenvergadering van de Bestuurdersvereniging vertelde een aantal sprekers hoe invulling kan worden gegeven aan kenmerkend CDA-beleid.

door Carmen Boersma

De slechte verkiezingsuitslagen en de deelname aan het minderheidskabinet zijn in het CDA uitgebreid geanalyseerd en besproken. We zijn nog steeds druk bezig de scherven bij elkaar te zoeken, maar inmiddels begint er ook weer ruimte te komen voor het inhoudelijke debat. En dat is hard nodig, want het CDA moet weer zijn eigen verhaal vertellen en een eigentijdse invulling geven aan kenmerkende CDA-begrippen als zingeving, solidariteit, de mens centraal, een betrokken samenleving en een faciliterende overheid. Tijdens de Voorjaarsledenvergadering van de Bestuurdersvereniging deed een aantal sprekers hiervoor een voorzet. Juist van lokale en provinciale CDA-politici wordt verwacht dat zij een belangrijke bijdrage leveren aan het herstel van het CDA. De nieuwe partijvoorzitter, Ruth Peetoom, zei hierover: 'Wij zijn nog altijd sterk vertegenwoordigd in lokale en provinciale besturen. Voordat de kiezer weer vertrouwen in ons krijgt, moeten we eerst vertrouwen in onszelf krijgen. Dat moet van onderop, vanuit de gemeenten en provincies, weer gaan groeien. Tijdens de Statencampagne heb ik hier gelukkig veel nieuwe energie gezien. Die positieve beweging vanuit de basis geeft mij het vertrouwen dat het de goede kant opgaat.'

In het midden partijvoorzitter Ruth Peetoom.

Verbinding

Volgens Peetoom moeten bestuurders vooral laten zien dat het CDA de partij van de samenleving is. 'We moeten goed aanvoelen wat er leeft onder de mensen en oplossingen bieden die houdbaar zijn. We moeten ook veel meer gebruik maken

van onze netwerken. CDA-bestuurders hebben veel contacten in de wijken, met verenigingen, organisaties enzovoorts. Betrek de mensen bij de aanpak van problemen en sluit allianties met ze. Zo laten we zien dat we echt de partij van de samenleving zijn.' In het verlengde hiervan zei Sybrand van Haersma Buma, voorzitter van de CDA-Tweede Kamerfractie, dat het CDA vooral weer inhoud moet geven aan het begrip verbinding. 'Wij willen er zijn voor de hele samenleving, iedereen betrekken en niemand uitsluiten. Voor de huidige samenleving is dat een grote uitdaging, want die valt momenteel in twee stromen uiteen. Er is een groep die goed kan omgaan met de kansen die de mondialisering biedt en die ook benut. Een tweede groep, ongeveer eenderde, kan dat niet en is juist angstig voor de gevolgen van de mondialisering en kan de veranderingen niet bijhouden. Deze groep wil 'terug naar vroeger' en zich terugtrekken achter de dijken. Je ziet dat deze groep vooral gevoelig is voor het verhaal van SP en PVV of haakt helemaal af. Meer inspelen op hun zorgen, biedt het CDA kansen.'

Uit onderzoek blijkt dat de belangrijkste zorg van deze groep de manier is waarop we in de samenleving met elkaar omgaan. Van Haersma Buma: 'Opvallend genoeg staat de zorg om de eigen portemonnee niet voorop, maar het gevoel over de plaats in de samenleving. Deze mensen voelen zich verloren, vervreemd, voelen zich hier niet meer thuis. Ze kunnen zich niet meer identificeren met de huidige samenleving. De grote opgave voor het CDA de komende tijd is om die groep te bereiken en weer te betrekken bij de samenleving. We moeten ons meer verdiepen in hun zorgen, solidariteit met ze tonen. Dat hun prioriteiten liggen bij immateriële zaken en niet bij materiële, komt mooi uit. Want dat is ook ons verhaal: in de samenleving draait het om meer dan economie. Het gaat ook om welzijn, je prettig voelen in je omgeving, je ermee kunnen identificeren, het gevoel hebben erbij te horen.'

Verantwoordelijkheid

Binnen het CDA zijn veel discussiegroepen die zich bezighouden met 'ons eigen verhaal weer op orde krijgen'. Eén daarvan is het recent opgerichte Slangenburgeraad. Hein Pieper, dijkgraaf en medeoprichter van het beraad, meent dat 'ons verhaal' vooral is een terugtrekkende overheid en een samenleving die weer meer verantwoordelijkheid krijgt. 'Via regels, protocollen en procedures heeft de overheid de afgelopen decennia de verantwoor-

Foto: Dirk Hol

Hein Pieper, dijkgraaf en oprichter van het Slangenburgeraad: 'We moeten de verantwoordelijkheid weer teruggeven aan de samenleving'.

delijkheid weggeorganiseerd uit de samenleving. De overheid denkt op deze manier gewenste ontwikkelingen te kunnen aansturen. Maar dat kan niet. Er zijn heel veel veranderingen waar je als overheid niet op kunt sturen. Er zijn instituties, zoals bijvoorbeeld internet, die een veel grotere impact hebben op de samenleving dan de overheid.'

Het wegorganiseren van de verantwoordelijkheid heeft volgens hem ingrijpende consequenties gehad: 'Door de verantwoordelijkheid bij mensen weg te nemen, hebben veel mensen het gevoel dat ze zelf niet meer kunnen sturen. Dat geeft onrust en mensen trekken zich terug, willen niet meer meedoen.'

De overheid moet volgens Pieper toegeven dat het niet alles kan regelen, maar slechts de kaders kan aangeven en faciliteren.

'We moeten anders gaan kijken naar de samenleving en naar een samenleving toe die het weer zelf doet. Dan gaan mensen weer zelf nadenken waartoe ze op aarde zijn, wat ze willen.

Ze gaan ook weer verbindingen zoeken en relaties met elkaar aan. Zo ontstaat sociale betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel voor elkaar. Zo krijg je een samenleving die om meer draait dan alleen geld en de eigen portemonnee.

Uit onderzoeken blijkt dat mensen behoefte hebben aan zingeving. Als CDA moeten we hierop inspelen.'

Mens centraal

Aad van Nes, arbeidsmarktmeester in Rotterdam en Janny Bakker, wethouder in Huizen van onder meer zorg, lieten zien hoe zij in de praktijk invulling geven aan het CDA-uitgangspunt 'de mens centraal'.

Van Nes probeert voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt meer mogelijkheden te scheppen. Hij meent dat de overheid zich nu daar nu teveel mee bemoeit waardoor teveel mensen aan de kant blijven staan. 'De verzorgingsstaat die de overheid heeft gecreëerd haalt niet het beste uit mensen. Veel te veel mensen staan aan de kant omdat ze in diverse sociale voorzieningen vallen. De overheid moet coalities gaan smeden met ondernemers en ervoor zorgen dat ze anders omgaan met mensen die niet 100 procent arbeidsproductief zijn. Door de vergrijzing en de bevolkingskrimp is een omslag in denken ook hard nodig. In Rotterdam hebben we een beweging in deze richting in gang weten te zetten. Daardoor is in de afgelopen jaren ondanks de economische crisis een substantiële uitstroom uit sociale zekerheidsregelingen bewerkstelligd. Bovendien is daarmee een arbeidsreserve aangeboord die voor Rotterdamse

werkgevers een niet te onderschatten waarde vertegenwoordigd. In Huizen heeft Janny Bakker bij de uitwerking van de wmo het begrip 'de mens centraal' invulling gegeven. 'In veel gemeenten wordt de zorg vanuit het aanbod gestuurd en wordt niet uitgegaan van wat de mensen zelf willen. Daardoor gaan mensen zich richten op wat ze kunnen krijgen en denken ze niet meer na over wat ze zelf nog kunnen doen. Dat kost geld, maar maakt mensen ook afhankelijk en daar wordt niemand gelukkiger van. In Huizen gaan we uit van de vraag van mensen. We kijken eerst wat mensen zelf kunnen doen, geven ze de regie terug. Als blijkt dat mensen het niet zelf kunnen oplossen, bekijken we waaraan ze behoefte hebben. Zit dat nog niet in het dienstenpakket van een instelling, dan wordt dat ontwikkeld. Dat maakt instellingen creatief.'

Permanente campagne

Ruth Peetoom sloot af met een oproep om in alle gemeenten en provincies een actieve permanente campagne te voeren. 'We moeten niet alleen een eigen verhaal hebben, we moeten het ook continu vertellen en zichtbaar zijn. Je ziet dat de provincies en gemeenten die al hiermee aan de slag zijn minder afhankelijk zijn van het landelijke beeld en beter scoren bij de verkiezingen. We moeten voortdurend ons verhaal uitventen en onze resultaten claimen. Er ligt een grote opgave, maar het CDA is de inspanning meer dan waard. We gaan met z'n allen hard aan het werk, men is nog niet van ons af.' •

Meer foto's op www.cda-bestuurdersvereniging.nl

Rechts Theo Rietkerk, gedeputeerde in Overijssel.

CDA'ers in het college van GS

Ondanks het verlies bij de Statenverkiezingen, neemt het CDA in tien van de twaalf provincies deel aan het college van GS. Naast Drenthe, zitten we nu ook in Groningen in de oppositie. Het aantal CDA-gedeputeerden is teruggegaan van 25 naar 14. Een overzicht van de nieuwe colleges, de CDA-gedeputeerden en hun portefeuille.

• Groningen

PVDA, VVD, D66 en Groenlinks. Was: CDA, PVDA en ChristenUnie. Gedeputeerden: van 2 naar 0.

• Fryslân

CDA, PVDA en NFP. Was: CDA, PVDA en ChristenUnie. Gedeputeerden (2 gebleven): Sjoerd Galema (verkeer en vervoer en milieu) en Tineke Schokker-Strampel (water, jeugdzorg en sport).

• Drenthe

PVDA en VVD. Was: PVDA, VVD en ChristenUnie. Gedeputeerden: 0 gebleven.

• Overijssel

CDA, VVD, ChristenUnie en SGP. Was: CDA, PVDA en VVD. Gedeputeerden (van 3 naar 2): Theo Rietkerk (regionale economie en energie) en Hester Maij (inrichting landelijk gebied en culturele infrastructuur).

• Gelderland

VVD, PVDA, CDA en D66. Was: CDA, PVDA en ChristenUnie. Gedeputeerde (van 3 naar 1): Jan Jacob van Dijk (landelijk gebied, economie, zorg en welzijn).

• Flevoland

VVD, D66 en CDA/CU. Was: CDA, VVD en PVDA. Gedeputeerde (1

Sjoerd Galema (Fryslân).

Jaap Bond (Noord-Holland).

Hester Maij (Overijssel).

Liesbeth Spies (Zuid-Holland).

gebleven): Jan-Nico Appelman (economische zaken, onderwijs, landbouw en visserij, arbeidsmarktbeleid, energie).

• Utrecht

VVD, CDA, D66 en GroenLinks. Was: CDA, PVDA en VVD. Gedeputeerde (van 2 naar 1): Bart Krol (ruimtelijke ontwikkeling en landelijk gebied).

• Noord-Holland

VVD, PVDA, D66 en CDA. Was: CDA, PVDA, VVD en GroenLinks. Gedeputeerde (van 2 naar 1): Jaap Bond (landbouw en landelijk gebied, duurzame energie, recreatieschappen, gebiedsgedeputeerde Kop van Noord-Holland).

• Zuid-Holland

CDA, VVD, SP en D66. Was: CDA, VVD, PVDA, ChristenUnie en SGP. Gedeputeerde (van 2 naar 1): Liesbeth Spies (ruimte en wonen, economische zaken, deltaproject).

• Zeeland

VVD, PVDA, CDA en SGP. Was: CDA, SGP, ChristenUnie en GroenLinks. Gedeputeerde (van 2 naar 1): Kees van Beveren (financiën, landbouw en visserij, infrastructuur, plattelandsontwikkeling, verkeersveiligheid, kernenergie).

• Noord-Brabant

CDA, VVD en SP. Was: CDA, VVD en PVDA. Gedeputeerden (van 3 naar 2): Brigitte van Haaften (cultuur en samenleving) en Ruud van Heugten (mobiliteit en financiën).

• Limburg

PVV, CDA en VVD. Was: CDA en PVDA. Gedeputeerden (van 3 naar 2): Patrick van der Broeck (ruimtelijke ordening) en Noël Lebens (financiën, volkshuisvesting, verkeersveiligheid). •

Jan Jacob van Dijk (Gelderland).

Jan-Nico Appelman (Flevoland).

Patrick van der Broeck (Limburg).

Ruud van Heugten (Brabant).

25 Jaar erelid

Op 7 juni is het precies 25 jaar geleden dat Sjoerd Scheenstra tijdens een Ledenraad erelid werd van de Bestuurdersvereniging. Hij was de eerste voorzitter van de BSV en heeft de functie van 1977 tot 1986 vervuld. In het dagelijks leven was hij burgemeester van Oegstgeest. Scheenstra werd in juni '86 opgevolgd door jhr. drs. P. Beelaerts van Blokland, op dat moment commissaris van de Koningin in Utrecht. Beelaerts van Blokland schetste tijdens de Ledenraad de verdiensten van Scheenstra die tot het erelidmaatschap hadden geleid. 'Hij heeft zich met name ingezet voor de kwaliteit van het openbaar bestuur en de politieke erkenning van de Bestuurdersvereniging. Gesteund door bestuur en medewerkers heeft hij voor elkaar gekregen de tijdschriften van ARP, CHU en KVP en hun verenigingen op één lijn te krijgen. Zowel naar binnen als naar buiten heeft hij een enorme inzet getoond.'

Nog altijd is Scheenstra een vaste gast bij de bijeenkomsten van de Bestuurdersvereniging en levert hij zelfs nog af en toe een bijdrage aan *Bestuursforum*. Hij

is het eerste, maar niet het enige erelid van de BSV. In zijn gezelschap bevinden zich de oud-voorzitters Pieter Beelaerts van Blokland, Jan Pastoor en Wim Deetman. Daarnaast werden ook Wouter

Hoobroeckx, van 1994 tot 2000 vice-voorzitter, en Huub Cloudt, meer dan 25 jaar secretaris (en overleden in 2003), vanwege bijzondere verdiensten voor de vereniging tot erelid benoemd. ●

Bestuursforum, december 1982, Sjoerd Scheenstra spreekt de Ledenraad toe.

Bestuursforum, december 2000, Wouter Hoobroeckx bij zijn afscheid als vice-voorzitter en benoeming tot erelid.

Personalia

De administratie van de Bestuurdersvereniging wil graag op de hoogte worden gehouden van veranderingen in raads-, Staten- of waterschapsfracties. Niet alleen bij een wisseling van fractieleden, maar ook als een nieuwe wethouder, gedeputeerde of DB-lid wordt benoemd. Voor de administratie zijn de volgende gegevens van zowel het nieuwe als het vertrekkende lid van belang: naam, adres, telefoon- en faxnummer, e-mailadres en geboortedatum. Wijzigingen kunnen worden doorgegeven aan Joke Stoker via e-mail (stoker.bsv@cda.nl) of telefonisch via (070) 34 24 892.

- A. Ozyrek is uit de fractie van Arnhem getreden en gaat als eenmansfractie verder.
- Mw. I.A.M. ten Seldam-Even is fractievoorzitter geworden in Almeloo en volgt G.H. Slettenhaar op die is overleden. F.E. van der Horst is benoemd als raadslid.
- H.D.M. Werner is benoemd als fractievoorzitter in Son en Breugel en volgt mw. J.C.R. Keijzers-Verschelling op. Zij is lid geworden van de Statenfractie Noord-Brabant.
- W.G. Groeneweg is benoemd tot burgemeester van Vianen. Hij was tot 2010 wethouder in Woerden en daarna raadslid.
- H.Th.M. Pieper is benoemd tot dijkgraaf voor het waterschap Rijn en IJssel. Pieper was tot de verkiezingen in 2010 lid van de Tweede Kamer.

CDA Talent Academie weer van start

De commissie-Frissen heeft aangegeven dat voor herstel van het CDA herkenbare CDA-politici op alle bestuursniveaus hard nodig zijn.

Het CDA-gedachtegoed vertalen naar de dagelijkse beleidspraktijk, een ideeël bevlogen betoog houden over lokale of provinciale zaken is echter niet eenvoudig. De CDA Talent Academie biedt de mogelijkheid om deze competentie te ontwikkelen of verder te verdiepen. Wie de Talent Academie heeft afgerond, is in staat lokaal of provinciaal een duidelijk CDA-profiel neer te zetten en een authentiek geluid te laten horen. Naast het gedachtegoed wordt tevens uitgebreid aandacht gegeven aan diverse politieke vaardigheden, zoals debatteren, presenteren voor een groep, artikelen schrijven en contact met de media.

Voor de Talent Academie is minimaal een HBO-werk- en

denkniveau vereist. Verwacht wordt dat de aanmelding met een motivatie wordt onderbouwd. Na een eerste cv selectie worden er intakegesprekken gevoerd. Naar aanleiding van de gesprekken vindt de uiteindelijke selectie van deelnemers plaats die aan de Talent Academie deel gaan nemen.

De opleiding duurt negen maanden (van september tot juni). Het bestaat uit 15 avonden, 4 zaterdagen en een startweekend (vrijdag en zaterdag). De studiebelasting is minimaal 8 uur per week. Locatie: Utrecht en Eindhoven. De opleiding kost 850 euro (dit is inclusief de locatie-, verblijfkosten en het boekenpakket).

Aanmelden kan tot 8 juni, alléén via de website van het Steenkampinstituut: www.cda.nl/si. Meer informatie: Barbara Gardeniers, tel: 070-3424886 of gardeniers.si@cda.nl.

Afscheid directeur BSV

Jaap van As vertrekt als directeur van de CDA-bestuurdersvereniging.

Van As vervulde de functie sinds 1 juli 2010. Hij wordt per 14 juni beleidsadviseur bij het Waterschap Zuiderzeeland in Lelystad. Tot de vacature is vervuld zullen de werkzaamheden van de directeur worden waargenomen door Carmen Boersma, tel. 070-3424894 of boersma.bsv@cda.nl.

CDA Zomerschool

Kent u iemand die net lid is geworden van het CDA of graag actief wil worden in de partij? Dan is de CDA Zomerschool wellicht wel iets voor hem of haar.

Het Steenkampinstituut organiseert elke zomer voor jonge, nieuwe leden de Zomerschool. Dit is een driedaagse cursus waarin een kennismaking met de partij en het gedachtegoed centraal staat. Werkbezoeken, discussie, ontmoeting met prominente CDA'ers, trainingen en workshops vullen het programma. Daarnaast is er ruim de gelegenheid voor kennismaken, netwerken en gezelligheid.

Het thema van dit jaar is 'CDA: Klaar voor de toekomst!' De zomerschool is van woensdag 31 augustus tot vrijdagmiddag 2 september. Kosten: € 175,- (dit is inclusief de maaltijden en hotelovernachting in Den Haag). Deelname staat open voor leden tot 35 jaar die in 2010 of 2011 lid zijn geworden van het CDA. Meer informatie en aanmelden: www.cda.nl/si.

Bestuursforum gaat dubbel

In de zomerperiode verschijnt Bestuursforum om de maand in plaats van elke maand.

Het volgende nummer verschijnt begin augustus. Ook begin september zal er geen nummer verschijnen. Daarna verschijnt het blad weer in de normale maandelijkse frequentie.

Rapport Maatschappelijk middenveld

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heeft half mei een rapport gepubliceerd over het maatschappelijk middenveld.

In *Op zoek naar de kracht van de samenleving* staat de vraag centraal: wat is er aan de hand met maatschappelijke organisaties en hoe kunnen we ervoor zorgen dat hun kracht goed tot ontplooiing komt?

Meer informatie en bestellen: wi@cda.nl. Het rapport kost € 12,50.

Hoe houden we de zorg gezond?

De actie 'Hoe houden we de zorg gezond?' van de CDA-Tweede Kamerfractie loopt nog tot 1 juli.

Tot die datum kan iedereen via de actiesite www.hoehoudenwedezorggezond.nl ideeën doorgeven hoe de zorg efficiënter kan worden gerealiseerd zonder kwaliteitsverlies. Lokale/provinciale fracties kunnen melding maken van de actie via hun eigen nieuwsbrief of site. Via de site www.hoehoudenwedezorggezond.nl kan de actieposter worden gedownload. Posters op A3-formaat kunnen gratis worden besteld via cda@tweedekamer.nl.

WI-bundel gedachtegoed

Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA heeft een bundel gepubliceerd over de vier kernbegrippen van het CDA.

Met de bundel *Waardevast. Over de uitgangspunten van het CDA* wil het WI een bijdrage leveren aan de partijdiscussie over vernieuwing van het CDA-gedachtegoed. Het boekje kan voor € 7,50 worden besteld bij wi@cda.nl.

AGENDA

CDA-bestuurdersvereniging

24 juni

Waternetwerkdag, Hoogheemraadschap Rijnland te Leiden.

1 oktober

Bestuurdersdag.

Schietpartij

Zaterdag 9 april 2011 werd Nederland opgeschrikt door een dramatisch schietincident in een winkelcentrum te Alphen aan den Rijn. Een jonge vader schoot zes mensen dood en daarna zichzelf. Een gebeurtenis die de lokale gemeenschap in het hart raakte. Hoe reageer je als raadslid? Wat kan je doen? Welke lessen zijn er te trekken? Vragen die ons in Alphen aan den Rijn bezighouden.

Laat ik voorop stellen dat er een geweldige prestatie is geleverd door politie en hulpverleners. Onder regie van waarnemend burgemeester Bas Eenhoorn - die zich ontpopte als gezaghebbend leider van grote kwaliteit - is adequaat gereageerd. Al twee uur na het incident was er een eerste persconferentie. Ook is van meet af aan gebruik gemaakt van social media om de samenleving te informeren. Dat heeft een dempend effect gehad op de meest wilde geruchten die in de eerste uren na zo'n situatie de kop opsteken. Uiteraard ligt de basis in een goede, geoefende organisatie (is iedereen bereikbaar en paraat, weet men wat te doen?) en snelle opschaling zodat er meteen bijstand kan komen van andere gemeenten, provincie en rijk. Vervolgens gaat het ook om verantwoordelijk leiderschap en moed. Er ontstaan immers forse discussies, bijvoorbeeld over de lange tijd dat de lichamen van de overledenen in het winkelcentrum moesten blijven liggen voor onderzoek (tot diep in de nacht). En over het moment waarop namen van slachtoffers naar buiten kunnen worden gebracht. (Dat duurde twee dagen.) Kwesties die achter de schermen veel spanning gaven tussen gemeente, om, hulpverleners en uiteraard nabestaanden. Kwesties ook waaruit we lessen kunnen trekken. In deze moderne tijd met intensief gebruik van social media is snelheid van informatieverschaffing immers cruciaal. Bewust zijn er meerdere persconferenties geweest en zijn de media actief opgezocht.

Betrokkenheid

Ook als gemeenteraadslid zijn er lessen te trekken. Het is zaak om in de eerste uren na een ramp vooral het college niet

voor de voeten te lopen. Met name de burgemeester heeft zijn handen vol aan het leiden van de crisisorganisatie en zit niet te wachten op raadsleden met vragen en opmerkingen. Je voelt je machteloos, maar bent op dat moment niet aan zet. Dat komt later bij de rapportage en evaluatie. Veel belangrijker is het om in de eerste uren en dagen gezamenlijk uiting te geven aan de betrokkenheid met de slachtoffers. Dat kan via weblogs en tweets, door erover in gesprek te gaan en kerkdiensten bij te wonen. En uiteraard door aanwezigheid bij de herdenkingsbijeenkomsten. Zo stonden er zondag 10 april 's avonds zo'n 6.000 Alphenaren stil bij het winkelcentrum in aanwezigheid van burgemeester en premier. Ontstaan als spontaan burgerinitiatief via twitter op de zondagmorgen en gaande de dag qua organisatie overgenomen vanuit de gemeente. Daarbij waren veel raadsleden aanwezig en gingen we in gesprek met nabestaanden en winkeliers. Dat hebben we voortgezet in de week erna, waarin het winkelcentrum weer open ging. Veel raadsleden hebben meerdere dagen bezoeken afgelegd aan het winkelcentrum en zijn in gesprek gegaan met winkeliers. Op zaterdag - precies één week na de 9e - mondde het uit in een gezamenlijke bloemlegging door de fractievoorzitters. Daarna zijn we als raadsleden inkopen gaan doen om te laten zien dat het winkelcentrum weer open was en niet gemeden moest worden. Uiteraard was de raad ook aanwezig bij de indrukwekkende officiële herdenking op 20 april in aanwezigheid van de Koningin en Prins van Oranje. Al met al hebben deze weken na het incident eraan bijgedragen dat slachtoffers en

nabestaanden het gevoel hadden er niet alleen voor te staan.

Nazorg

Van belang is om snel uitleg te krijgen over de aanpak. Dat gebeurde in een extra raadsvergadering op de maandag na het bewuste weekend. Burgemeester en korpschef rapporteerden daarbij over de aanpak. Ook was dit een moment om als raad stil te staan bij de gebeurtenissen. Toen was al duidelijk dat de nazorg veel aandacht verdiende. Inmiddels hebben we dat ook gezien. Vanuit de politie is er goede professionele zorg in de vorm van familierechercheurs die als vertrouwenspersoon fungeren naar de betrokken families en nabestaanden. Minder goed geregeld is de zakelijke afwikkeling. Lang niet alle schade wordt gedekt door verzekeringen. Denk bijvoorbeeld aan winkeliers die een deel van de beperkt houdbare voorraad hebben moeten weggooien. Er is wel een Fonds Geweldsmisdrijven maar dat heeft een beperkte dekking. Daarom hebben we ervoor gepleit dat de gemeente ondernemers in een aantal schrijvende gevallen tegemoet komt met renteloze leningen als overbrugging. Dat is inmiddels ook onderdeel van het opgestelde nazorgplan. Het komt er nu op aan de aandacht niet te laten verslappen maar volop steun te blijven geven aan de getroffen, zowel mentaal als materieel. In deze vluchtige wereld die al snel weer overgaat tot de orde van de dag is dat een hele opgave en daar kan de gemeenteraad een belangrijke vinger aan de pols houden. •

Drs. R. Vrugt is fractievoorzitter in Alphen aan den Rijn,

Reageren? rvrugt@planet.nl

De jaarlijkse Waternetwerkdag is voor alle BSV-leden die geïnteresseerd zijn in water. Het thema dit jaar is:

Het Bestuursakkoord water

Onlangs is het Bestuursakkoord water afgesloten. Wat zijn de belangrijkste punten uit het akkoord en wat betekenen ze voor de waterschappen?

Bij de bijeenkomst zijn onder meer Joop Atsma, staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, en Ad Koppejan, woordvoerder water van de CDA-Tweede Kamerfractie, aanwezig.

De Waternetwerkdag wordt van 10.00-13.00 gehouden op het hoofdkantoor van het Hoogheemraadschap van Rijnland, Archimedesweg 1 in Leiden.

Meer informatie en aanmelden: Joke Stoker, 070-3424892 of stoker.bsv@cda.nl.

Waternetwerkdag op 24 juni 2011

P&O Services Groep
dé mobiliteitspartner voor bestuurders: van werk naar werk!

INVESTOR IN PEOPLE

Burgemeesters, wethouders, gedeputeerden en Tweede Kamerleden die door omstandigheden op zoek moeten naar een andere baan, zijn bij P&O Services Groep aan het juiste adres. Naast een begeleidingstraject nemen wij ook (ex-)bestuurders voor bepaalde tijd in dienst via een Mobiliteitsdienstverband. Zo behouden zij de vertrouwde arbeidsvoorwaarden inclusief aansluiting bij het ABP. Wij gaan samen aan de slag om de bestuurder door intensieve coaching te begeleiden van werk naar werk. Dat kan een vaste baan zijn maar ook een of meerdere interim-opdrachten. Deze unieke win-winsituatie biedt alle partijen voordelen.

Werkgevers beperken uitkeringslasten en verhogen in hoge mate het sociale gehalte van een afscheid. Bestuurders komen niet langdurig thuis te zitten en bouwen weer met perspectief aan hun toekomst.

Meer weten over onze mobiliteits- en loopbaanmogelijkheden?
Neem contact op met:
Ad Anthonissen: 06-51073692

P&O Services Groep is lid van NOBOL, de branche organisatie voor outplacement, loopbaanbegeleiding en coaching.

Den Haag Maastricht Meppel Tilburg Wageningen Hedel

Correspondentieadres | Postbus 94, 5320 AB Hedel Telefoon | (073) 503 93 20 Internet | www.posg.nl